

Nr 5.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om häradsallmänningar, m. m., dels ock motioner, som väckts i anledning av propositionen.

Genom en den 28 december 1951 dagtecknad proposition, nr 15, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) L a g om häradsallmänningar.

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser om häradsallmänningar.

1 §.

Med häradsallmänning förstås i denna lag av ålder bestående häradsallmänning.

2 §.

Häradsallmänning tillhör ägarna av de fastigheter inom häradet vilka äro satta i mantal eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i allmänningen.

Med häradet förstås här det område, som häradet omfattat enligt den av ålder gällande häradsindelningen.

Ägarna av de i första stycket angivna fastigheterna åtnjuta delaktighet i allmänningen efter oförmedlade hemmantalet eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grunden.

Är genom urminnes hävd, dom eller särskild av Konungen meddelad föreskrift eller på annat lagligt sätt annorledes än ovan sägs bestämt om rätt till delaktighet i häradsallmänning, vare det gällande.

3 §.

Är rätt till delaktighet i häradsallmänning förenad med fastighet som innehaves med fideikommissrätt eller med ständig eller ärftlig besittnings-

rätt eller såsom boställe, äge innehavaren tillgodonjuta sagda rätt samt i frågor rörande allmänningen utöva rösträtt för fastigheten.

4 §.

Delägare må ej å annan överlåta sin rätt till delaktighet i häradsallmänning annorledes än gemensamt med den fastighet varmed rätten är förenad. Överlåtelse som sker i strid häremot vare ogill.

Utan hinder av vad nu stadgats må delägare å annan överlåta den rätt till utdelning från häradsallmänning som tillkommer honom. Sådan överlåtelse gäller ej mot ny ägare eller innehavare av fastigheten, dock att, där överlåtelsen skett genom avtal enligt vilket nyttjanderätt upplåtits till fastigheten, överlåtelsen skall, om ej annat avtalats, gälla så länge nyttjanderätten äger bestånd. Överlåtelse som här avses medför ej befogenhet att utöva delägaren tillkommande rösträtt i frågor rörande allmänningen.

5 §.

Häradsallmänning skall bibehållas oförminskad där ej här nedan annorlunda stadgas. Häradsallmänning må ej belastas med in-teckning och ej heller tagas i mät för annan fordran än sådan för vilken åtnjutes förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken till betalning ur allmänningen.

6 §.

Delägarnas rätt till häradsallmänning skall, där ej i lag för särskilt fall annorlunda stadgas, tillgodogöras för delägarnas gemensamma räkning.

Har någon genom urminnes hävd, dom eller särskild av Konungen meddelad föreskrift eller på annat lagligt sätt erhållit rätt att i visst avseende nyttja häradsallmänning, vare det gällande.

Delägare vare ej skyldig att med egna medel bidra till bestridande av utgifter för allmänningen.

7 §.

Häradsallmänning jämte vad från allmänningen härflyter skall förvaltas av en av delägarna vald allmänningsstyrelse enligt reglemente, som för varje häradsallmänning fastställs i den ordning nedan sägs.

Allmänningsstyrelsen utövar delägarnas beslutanderätt i alla frågor i vilka beslutanderätten ej genom lag eller reglementet förbehållits delägarna. I fall då beslutanderätten tillkommer delägarna utövas den å allmänningstämman.

Om avlösning av rätt till delaktighet i häradsallmänning.

8 §.

Är rätt till delaktighet i häradsallmänning förenad med fastighet som ej är taxerad såsom jordbruksfastighet, må länsstyrelsen, på framställning av allmänningsstyrelsen och efter hörande av fastighetens ägare eller i 3 §

omförmäld innehavare av fastigheten, förordna att rätten till delaktighet skall avlösas mot ersättning i penningar.

Ersättningens belopp fastställs av länsstyrelsen och skall bestämmas till två och en halv gång sammanlagda värdet av den på fastighetens delaktighetstal belöpande utdelningen från allmanningen för de senast förflutna tio åren. Länsstyrelsen skall utsätta viss dag, då löseskillingen senast skall hava erlagts och bevis därom inkommit till länsstyrelsen vid påföljd att förordnandet om avlösning eljest är förfallet.

Då beslut om avlösning vunnit laga kraft och bevis som omförmäles i andra stycket inkommit till länsstyrelsen, åligger det länsstyrelsen att ofördröjligen översända meddelande om avlösningen till den som för fastighetsregistret. Genom dennes försorg skall anteckning om avlösningen verkställas i registret.

Om avyttring och införlivning av mark.

9 §.

Till häradsallmanning hörande område må avyttras genom försäljning eller annorledes, om avsevärd förmån för delägarna därigenom vinnes samt avyttringen ej länder skogsskötseln å allmanningen till men eller om eljest synnerliga skäl föreligga till avyttringen. Rätt att besluta om dylik avyttring tillkommer delägarna, men avyttringen blir ej giltig med mindre den godkännes av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

10 §.

1 mom. Vilja delägarna inköpa mark för häradsallmannings utvidgning, äga de besluta därom. Beslutanderätt i sådant avseende tillkommer även allmäningsstyrelsen, om reglementet medgiver det.

2 mom. Mark som förvärvats av delägarna må av dem åter avyttras, där ej marken i den ordning nedan sägs blivit införlivad med allmanningen. Det ankommer på delägarna att besluta om sådan avyttring, dock må beslutanderätt härutinnan i reglementet tillerkännas även allmäningsstyrelsen. Om avyttring av mark, vars införlivning med allmanningen vägrats, stadgas i 16 §.

11 §.

Har mark förvärvats av delägarna i häradsallmanning och har marken ej åter avyttrats sist inom tre år efter det förvärvet skedde, åligger det allmäningsstyrelsen att inom samma tid hos länsstyrelsen göra ansökan om markens införlivning med allmanningen.

12 §.

Införlivning av mark med häradsallmanning må äga rum under villkor:

1) att marken i sin helhet eller till huvudsaklig del är skogbärande eller tjänlig till skogsbörd samt så belägen, att den lämpligen kan förvaltas ge-

mensamt med allmanningen, eller ock att den är behöflig för allmanningens bevakning eller skötsel;

2) att marken genom rågång eller genom lantmäteri- eller mättningsförrättning som fastställt eller eljest är lagligen gällande är skild från annan mark;

3) att marken såsom särskild fastighet upptagits i fastighetsregistret;

4) att lagfart meddelats å delägarnas fång till marken;

5) att klander ej instämts å fånget, att delägarnas rätt till marken ej heller eljest finnes tvistig samt att marken ej utmätts;

6) att marken icke besväras av återköpsrätt eller av någon vare sig sökt eller beviljad in-teckning för fordran eller rätt till avkomst eller annan för-mån samt ej heller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar för fordran eller sådan rätt; samt

7) att marken ej heller är belastad med sådan nyttjande- eller servituts-rätt som hindrar tillämpande av planmässig skogshushållning eller eljest strider mot det med införlivningen avsedda syftet.

13 §.

Finner länsstyrelsen laga hinder ej möta för bifall till ansökningen, skall länsstyrelsen meddela förordnande om markens införlivning med häradsallmanningen.

Prövas det i 12 § 1) stadgade villkoret för införlivning i fråga om marken vara för handen men möter på grund av bestämmelserna i 12 § 2)—7) hinder för ansökningens beviljande, förelägge länsstyrelsen sökanden att inom viss tid, högst tio år, styrka att hindret undanröjts vid äventyr att ärendet eljest företages till avgörande i befintligt skick.

Begär sökanden före utgången av den i föreläggandet stadgade tiden uppskov med fullgörande därav, äge länsstyrelsen, om skäl äro därtill, bevilja ytterligare uppskov under tid, ej överstigande tio år.

14 §.

Beträffande mark som införlivats med häradsallmanning skola, med undantag som i 15 § sägs, de enligt denna lag för allmanningen gällande bestämmelserna så ock vad eljest i lag eller författning är stadgat om nyttjande av allmanningen äga tillämpning.

Vad i första stycket är sagt skall ock gälla i fråga om andel i samfälld äga, där sådan andel hör till mark som införlivats med allmanningen.

15 §.

1 mom. Införlivning medför ej rubbning i den införlivade markens ansvarighet för fordran eller annan rätt varför marken särskilt häftar.

2 mom. Därest efter klander å delägarnas fång till införlivad mark denna vinnes från delägarna, vare förordnandet om införlivning utan verkan.

3 mom. Är med mark som införlivas med häradsallmanning förenad rätt till delaktighet i allmanningen, skall genom införlivningen sagda rätt upphöra att gälla. Skiljes marken sedermera från allmanningen, skall rätten åter tillkomma marken.

16 §.

Avslås ansökan om införlivning av mark med häradsallmänning, skall marken, där ej delägarnas förvärv av denna för sådan händelse förfaller, av allmänningsstyrelsen försäljas då så lämpligen kan ske och i varje fall då försäljning kan äga rum utan förlust för delägarna.

Det åligger allmänningsstyrelsen att sedan försäljning skett ofördröjligen göra anmälan därom till länsstyrelsen samt därvid foga försäljningshandlingen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift.

17 §.

Länsstyrelsen har att övervaka, att allmänningsstyrelse fullgör sina skyldigheter enligt 11 och 16 §§. Åsidosätter allmänningsstyrelse sådan skyldighet, må länsstyrelsen genom vite tillhålla allmänningsstyrelsen att fullgöra den.

Om avkastning och annan inkomst av häradsallmänning.

18 §.

Till häradsallmännings avkastning räknas i denna lag all den inkomst in natura eller i penningar som erhålles genom tillgodogörande av delägarnas rätt till allmänningen, i den mån sådant tillgodogörande skall ske för gemensam räkning, dock med undantag av kapitalinkomst som härflyter från allmänningen.

Till kapitalinkomst av häradsallmänning hänföras i denna lag medel som inflyta genom avyttring av mark från allmänningen, ersättning för mark som genom expropriation, inlösen enligt lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller annat dylikt förfarande skiljes från allmänningen samt ersättning för nyttjande- eller servitutsrätt som genom sådant förfarande upplåtes å allmänningen ävensom sådan ersättning för skada eller intrång genom dylikt förfarande som bestämts att utgå i penningar på en gång.

19 §.

Behållen avkastning må användas eller fonderas för utdelning åt allmänningens samtliga delägare efter deras delaktighet i allmänningen eller för annat ändamål som är till gagn för delägarna.

20 §.

Rätt att besluta om användningen av behållen avkastning tillkommer delägarna.

Vilja delägarna använda fonderad avkastning till annat ändamål än det, för vilket fonderingen ägt rum, vare beslut därom icke giltigt, med mindre det biträts av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst två tredjedelar av allmänningens hela delaktighetstal.

21 §.

Delägarnas beslutanderätt enligt 20 § må, utom för det fall som avses i andra stycket, genom reglementet helt eller delvis uppdragas åt allmänningsstyrelsen.

22 §.

Kapitalinkomst skall användas eller fonderas för verkställande av grundförbättringar å allmanningen eller för inköp av mark för allmanningens utvidgning eller för annat dylikt ändamål. Det tillkommer länsstyrelsen att på framställning av allmänningsstyrelsen meddela närmare föreskrifter i detta hänseende.

Har mark som förvärvats för kapitalinkomst ej lagligen införlivats med allmanningen, skall, där marken försäljes, köpeskillingen anses utgöra kapitalinkomst.

I fråga om ränta å kapitalinkomst och om avkastning av mark som avses i andra stycket skall vad i 19—21 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Om allmänningsstyrelse, revisorer och allmänningstämma.

23 §.

Ledamot av allmänningsstyrelse skall vara myndig och, därest ej Konungen för särskilt fall annat medgiver, här i riket bosatt svensk medborgare.

Ledamot av allmänningsstyrelse må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av allmänningstämman.

Avgår styrelseledamot innan den tid för vilken han blivit vald gått till ända och finnes ej suppleant, åligger det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot för återstående tiden. Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock med valet kunna anstå till nästa ordinarie allmänningstämma, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

24 §.

Allmänningsstyrelse äge att själv eller genom ombud ej mindre gentemot tredje man handla å delägarnas vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda delägarna.

Angående befogenhet för styrelseledamot att för delägarna mottaga delgivning skall vad i 33 kap. 17 § rättegångsbalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vill styrelsen kära till delägarna, utlyse styrelsen allmänningstämma för val av ombud att i tvisten föra delägarnas talan. Stämning skall anses delgiven då den blivit föredragen å stämman.

25 §.

Ledamot av styrelsen äge ej deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna. Ej heller må han deltaga i behandlingen

av fråga angående avtal mellan delägarna och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot delägarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

26 §.

Styrelseledamöter som genom att överskrida dem tillkommande befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda delägarna skada svare för skadan en för alla och alla för en. Vad nu sagts skall ock gälla, där styrelseledamöter tillskynda tredje man skada genom överträdelse av denna lag, reglementet eller annan föreskrift, som myndighet enligt denna lag meddelat eller fastställt.

27 §.

Allmänningsstyrelsens förvaltning och räkenskaper skola granskas av två eller flera revisorer som utses av delägarna eller på annat i reglementet angivet sätt.

Ej må den vara revisor, som är befattningshavare hos delägarna eller under det sistförflutna året handhaft bokföring eller medelsförvaltning för dem eller som intager en underordnad eller beroende ställning till ledamot av allmänningsstyrelsen eller till befattningshavare hos delägarna, åt vilken uppdragits att ombesörja bokföringen eller medelsförvaltningen eller kontrollen däröver, ej heller styrelseledamots eller sådan befattningshavares make eller den, som med honom är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är hans syskon eller med honom är i det svågerlag, att den ene är gift med den andres syskon.

Den tid för vilken revisor utses må ej utgå före nästa ordinarie allmänningsstämma.

Revisor må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem som utsett honom.

Avgår av delägarna vald revisor innan den tid för vilken han blivit vald gått till ända och finnes ej suppleant, åligger det allmänningsstyrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny revisor.

28 §.

Allmänningsstyrelsen skall årligen inom tid, som angives i reglementet, till revisorerna avlämna en av styrelsens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse för det förflutna räkenskapsåret tillika med redovisning över inkomster och utgifter.

29 §.

Allmänningsstyrelsen skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera de kontanta medel och övriga tillgångar som stå under styrelsens förvaltning samt granska alla till förvaltningen hörande böcker, räkenskaper och andra handlingar. Av revisor begärd upplysning angående förvaltningen må ej av styrelsen vägras.

Vid fullgörande av sitt uppdrag hava revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter som av delägarna meddelas och ej avse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår inom tid som bestämmes i reglementet avgiva och till styrelsen överlämna en av dem underskriven berättelse över granskningen.

30 §.

Hava revisorerna i sin berättelse eller annan handling som framlägges å allmänningssstämma mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling som av dem granskats, eller hava de vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de som låtit sådant komma sig till last delägarna ansvariga för all därav uppkommande skada, en för alla och alla för en.

31 §.

I reglementet må bestämmas att delägarnas beslutanderätt å allmänningssstämma skall utövas genom distriktsombud, utsedda på delägarstämmor för särskilda distrikt.

32 §.

Å delägarstämma äge envar ägare eller i 3 § omförmäld innehavare av fastighet inom distriktet, med vilken rätt till delaktighet i allmanningen är förenad, rösträtt efter grunden för sagda delaktighet, där ej nedan i denna paragraf annorlunda stadgas.

För omyndig delägare röstar förmyndare som har vederbörande fastighet under sin förvaltning eller, där flera sådana förmyndare finnas, den som de bland sig utse. För oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet må ej mera än en person utöva rösträtt.

Frånvarande delägares rösträtt må å stämman utövas genom ombud. Ej må dock någon på grund av fullmakt rösta för mera än en delägare.

Ej må någon å delägarstämma för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mera än en tiondel av hela det delaktighetstal som är företrätt å stämman.

33 §.

Vad i 32 § är stadgat angående delägarstämma skall äga motsvarande tillämpning i fråga om allmänningssstämma, varå beslutanderätten utövas omedelbart av delägarna.

34 §.

Å allmänningssstämma, där beslutanderätten utövas genom distriktsombud, äge sådant ombud utöva rösträtt för det delaktighetstal beträffande allmanningen som sammanlagt tillkommer delägarna i det distrikt för vil-

ket ombudet utsetts. Företrädes å stämman distrikt av flera ombud, äge dessa rösta för lika andel av sagda tal. Enskild delägare vare dock obetaget att, själv eller genom ombud, å stämman utöva rösträtt för honom tillkommande delaktighetstal, som i så fall avräknas från vederbörande distriktsombuds röstetal.

35 §.

Ej må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan å allmänningstämman deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga angående avtal mellan dessa och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot delägarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Ledamot av allmänningstyrelse må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för vilken han är ansvarig, eller i val av revisor.

36 §.

Ordinarie allmänningstämman skall hållas en gång om året å tid, som bestämmes i reglementet.

Å sådan stämman skola allmänningstyrelsens förvaltningsberättelse för det förflutna räkenskapsåret jämte därvid fogad redovisning samt revisorernas berättelse för samma år framläggas, och skall å stämman frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid förvaltningsberättelsen omfattar företagas till avgörande.

Med nämnda fråga skall dock anstå till fortsatt stämman å viss dag, minst fyra och högst åtta veckor därefter, om så påfordras av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondel av allmänningens hela delaktighetstal. Utöver sagda tid vare uppskov ej medgivet.

Val av allmänningstyrelse och revisorer må företagas endast å ordinarie stämman, dock att fyllnadsval varom i 23 § sista stycket och 27 § femte stycket stadgas må äga rum å extra stämman.

37 §.

Allmänningstyrelsen äge, när den finner lämpligt, utlysa extra allmänningstämman.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angivande av skälet påfordra att styrelsen skall utlysa extra stämman att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna själva utlysa stämman. Äro ej samtliga revisorer ense om stämmas utlysande, gälled den mening, varom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal deras mening som anse extra stämman böra hållas.

Extra stämman skall ock av styrelsen utlysas då det för uppgivet ändamål skriftligen påfordras av delägare med sammanlagt delaktighetsbelopp, utgö-

rande minst en tiondel av allmänningens hela delaktighetstal eller den mindre del därav som må vara bestämd i reglementet.

Länsstyrelsen äge ock, när så finnes nödigt, anmoda allmänningsstyrelsen att utlysa extra stämma. Efterkommer allmänningsstyrelsen ej inom en vecka sådan anmodan, må länsstyrelsen själv utlysa stämma.

38 §.

Underlåter allmänningsstyrelsen att i föreskriven ordning utlysa ordinarie allmänningsstämma eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran som i 37 § tredje stycket sägs utlyst extra stämma att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har länsstyrelsen att, på anmälan av delägare, ofördröjligen utlysa stämma.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, därest delägarstämma ej utlyses i föreskriven ordning.

Om reglemente.

39 §.

Reglemente för häradsallmänning skall, utöver vad som följer av stadgandena här ovan, angiva:

den ort där allmänningsstyrelsen skall hava sitt säte;

huru styrelsen skall sammansättas, den tid för vilken styrelsen skall utses samt grunderna för dess beslutförhet och för omröstning;

antalet revisorer samt för vilken tid dessa skola utses;

tiden för räkenskapsavslutning;

platsen för hållande av ordinarie allmänningsstämma;

det sätt varpå kallelse till allmänningsstämma skall ske och den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna; samt

i vilka fall å allmänningsstämma må företagas ärendø som ej angivits i kallelsen.

Skall enligt reglementet delägarnas beslutanderätt å allmänningsstämma utövas genom distriktsombud, skall reglementet tillika innehålla föreskrifter om den ordning, i vilken dessa skola utses.

40 §.

Förslag till reglemente skall uppgöras av delägarna samt underställas Konungen för prövning och fastställelse. Konungen prövar förslaget överensstämmelse med lag och dess ändamålsenlighet samt äger vidtaga de ändringar däri som må finnas påkallade.

41 §.

Ändring av fastställt reglemente må efter förslag av delägarna eller den minoritet av dem, som bestämts i reglementet, medgivas av Konungen. Har dylikt förslag väckts av minoritet som nyss sagts, skola innan förslaget slutligen prövas delägarna erhålla tillfälle att yttra sig.

Om talan mot allmäningsstyrelse och revisorer.

42 §.

Varder talan å allmäningsstyrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelse omfattar ej anställd inom sex månader från det berättelsen framlades å allmäningsstämma, vare så ansett som om ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Utan hinder därav, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna anställas mot honom, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

43 §.

Talan mot revisor enligt 30 § må ej anställas sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å allmäningsstämma, utan så är att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

Om laga domstol.

44 §.

Delägarna i häradsallmänning skola i de mål, för vilka ej annorlunda genom lag stadgas, lyda under allmän underrätt i den ort där allmäningsstyrelsen har sitt säte.

Om vissa till socknar hörande allmänningar.

45 §.

Har häradsallmänning enligt Konungens medgivande delats mellan socknarna inom häradet under villkor att varje socken tilldelad allmänningsslott ej finge skiftas mellan hemmanen i socknen, skall vad i denna lag är stadgat om häradsallmänning i tillämpliga delar gälla om sådan till socken hörande allmänning.

För varje dylik allmänning skall i den ordning som i 40 § sägs uppgöras och fastställas reglemente med bestämmelser rörande allmänningens förvaltning.

Ansvarsbestämmelse.

46 §.

Ledamot av allmäningsstyrelse och hos sådan styrelse anställd befattningshavare äro med avseende å sina åligganden underkastade det ansvar som i lag stadgas beträffande ämbetsman.

Om fullföljd av talan.

47 §.

1 mom. Menar delägare att beslut som fattats å delägar- eller allmänningstämman icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot lag eller författning eller mot reglementet, må han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, vilka jämte beslutet skola hava inkommit inom en månad efter beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, skall det gå i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar.

Utslag varigenom delägar- eller allmänningstämmas beslut upphävts eller ändrats gälle jämväl för de delägare som ej klagat.

2 mom. Mot beslut som länsstyrelse meddelat enligt denna lag må talan föras hos Konungen genom besvär, som skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom en månad från den dag klaganden erhöll del av beslutet.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953; dock må redan dessförinnan förslag till reglemente i enlighet med lagens bestämmelser uppgöras och fastställas.

Genom denna lag upphäves lagen den 13 maj 1932 (nr 107) om häradsallmänningar. Nämda lag skall likväl fortfarande äga tillämpning i fråga om brott mot lagen som begåtts före den 1 januari 1953.

Äger enligt avtal, som träffats före den 1 januari 1934, arrendator av kronan tillhörig jordbruksdomän eller ecklesiastikt löneboställe rätt att tillgodonjuta till domänen eller bostället hörande andel i häradsallmänning, vare arrendatorn berättigad att under den tid avtalet gäller utöva jordägaren tillkommande rösträtt i frågor rörande allmänningen.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

2) Lag**om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.**

Häri genom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Med allmänningsskog förstås i denna lag område som avsatts till besparingsskog vid storskifte i Kopparbergs och Gävleborgs län eller till allmänning vid avvittring i Västerbottens och Norrbottens län.

2 §.

Allmänningsskog tillhör ägarna av de fastigheter för vilka skogen vid storskifte eller avvitrting blivit avsatt eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen.

Ägarna av nämnda fastigheter åtnjuta delaktighet i skogen, där ej för särskilt fall annorlunda bestämts, efter reducerat jordtal eller hemmantal eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grunden.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

3 §.

Är rätt till delaktighet i allmänningsskog förenad med fastighet som innehaves med ständig eller ärftlig besittningsrätt eller såsom boställe, äge innehavaren tillgodonjuta sagda rätt samt i frågor rörande allmänningskofen utöva rösträtt för fastigheten.

4 §.

Delägare må ej å annan överlåta sin rätt till delaktighet i allmänningskofen annorledes än gemensamt med den fastighet varmed rätten är förenad. Överlåtelse som sker i strid häremot vare ogill.

Utan hinder av vad nu stadgats må delägare, där han äger rätt till utdelning från allmänningskofen, å annan överlåta denna rätt. Sådan överlåtelse gäller ej mot ny ägare eller innehavare av fastigheten, dock att, där överlåtelsen skett genom avtal enligt vilket nyttjanderätt upplåtits till fastigheten, överlåtelsen skall, om ej annat avtalats, gälla så länge nyttjanderätten äger bestånd. Överlåtelse som här avses medför ej befogenhet att utöva delägaren tillkommande rösträtt i frågor rörande allmänningskofen.

5 §.

Allmänningskofen skall bibehållas oförminskad där ej här nedan annorlunda stadgas. Allmänningskofen må ej belastas med inteckning och ej heller tagas i mät för annan fordran än sådan för vilken åtnjutes förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken till betalning ur skogen.

6 §.

Delägarnas rätt till allmänningskofen skall, där ej i lag för särskilt fall annorlunda stadgas, tillgodogöras för delägarnas eller orsbefolkningens gemensamma räkning enligt vad i denna lag sägs.

Delägare vare ej skyldiga att med egna medel bidra till bestridande av utgifter för allmänningskofen.

7 §.

1 mom. Allmänningskofen jämte vad från skogen härflyter skall förvaltas av en av delägarna vald allmänningsstyrelse enligt reglemente, som för varje

allmänningsskog fastställes i den ordning nedan sägs. I reglementet må dock föreskrivas, att inkomst som härflyter från skogen eller fond som bildats av sådan inkomst skall förvaltas av särskild av delägarna vald ekonominämnd eller av myndighet. I reglementet må ock bestämmas, att en eller flera ledamöter av allmänningsstyrelsen eller ekonominämnd skola utses av länsstyrelsen.

Allmänningsstyrelsen utövar delägarnas beslutanderätt i alla frågor i vilka beslutanderätten ej genom lag eller reglementet förbehållits delägarna, ekonominämnd eller myndighet. I fall då beslutanderätten tillkommer delägarna utövas den å allmänningstämma.

2 mom. Beträffande förvaltningen av fond som bildats av inkomst från besparingskogarna inom Venjans socken eller från Lima eller Transtrands sockens besparingsskog äger Konungen utan hinder av vad i denna lag stadgas efter vederbörande delägares hörande meddela särskilda bestämmelser.

Om avyttring och införlivning av mark.

8 §.

Till allmänningsskog hörande område må avyttras genom försäljning eller annorledes, om avsevärd förmån för delägarna därigenom vinnes samt avyttringen ej länder skogsskötseln å allmänningsskogen till men eller om eljest synnerliga skäl föreligga till avyttringen. Rätt att besluta om dylik avyttring tillkommer delägarna, men avyttringen blir ej giltig med mindre den godkännes av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

9 §.

Vilja delägarna inköpa mark för allmänningsskogs utvidgning, äga de besluta därom. Beslutanderätt i sådant avseende tillkommer även allmänningsstyrelsen, om reglementet medgiver det.

10 §.

Har mark förvärvats av delägarna i allmänningsskog för medel som härflutit från skogen eller genom byte mot vederlag av skogen tillhörande mark eller genom gåva, åligger det allmänningsstyrelsen att inom tre år efter det förvärvet skedde hos länsstyrelsen göra ansökan om markens införlivning med allmänningsskogen. Länsstyrelsen äger dock i särskilt fall medgiva undantag från denna skyldighet.

11 §.

Införlivning av mark med allmänningsskog må äga rum under villkor:

1) att marken i sin helhet eller till huvudsaklig del är skogbärande eller tjänlig till skogsbörd samt så belägen, att den lämpligen kan förvaltas gemensamt med allmänningsskogen, eller ock att den är behöflig för allmänningskogens bevakning eller skötsel;

2) att marken genom rågång eller genom lantmåteri- eller mättningsförrättning som fastställts eller eljest är lagligen gällande är skild från annan mark;

3) att marken såsom särskild fastighet upptagits i fastighetsregistret;

4) att lagfart meddelats å delägarnas fång till marken;

5) att klander ej instämts å fånget, att delägarnas rätt till marken ej heller eljest finnes tvistig samt att marken ej utmätts;

6) att marken icke besvärats av återköpsrätt eller av någon vare sig sökt eller beviljad inteckning för fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån samt ej heller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar för fordran eller sådan rätt; samt

7) att marken ej heller är belastad med sådan nyttjande- eller servitutsrätt som hindrar tillämpande av planmässig skogshushållning eller eljest strider mot det med införlivningen avsedda syftet.

12 §.

Finner länsstyrelsen laga hinder ej möta för bifall till ansökningen, skall länsstyrelsen meddela förordnande om markens införlivning med allmännings skogen.

Prövas det i 11 § 1) stadgade villkoret för införlivning i fråga om marken vara för handen men möter på grund av bestämmelserna i 11 § 2)—7) hinder för ansökningens beviljande, förelägge länsstyrelsen sökanden att inom viss tid, högst tio år, styrka att hindret undanröjts vid äventyr att ärendet eljest företages till avgörande i befintligt skick.

Begär sökanden före utgången av den i föreläggandet stadgade tiden uppskov med fullgörande därav, äge länsstyrelsen, om skäl äro därtill, bevilja ytterligare uppskov under tid, ej överstigande tio år.

13 §.

Beträffande mark som införlivats med allmännings skog skola, med undantag som i 14 § sägs, de enligt denna lag för allmännings skogen gällande bestämmelserna så ock vad eljest i lag eller författning är stadgat om nyttjande av allmännings skogen äga tillämpning.

Vad i första stycket är sagt skall ock gälla i fråga om andel i samfällid äga, där sådan andel hör till mark som införlivats med allmännings skog.

14 §.

1 mom. Införlivning medför ej rubbning i den införlivade markens ansvarighet för fordran eller annan rätt varför marken särskilt häftar.

2 mom. Därest efter klander å delägarnas fång till införlivad mark denna vinnes från delägarna, vare förordnandet om införlivning utan verkan.

3 mom. Är med mark som införlivats med allmännings skog förenad rätt till delaktighet i skogen, skall genom införlivningen sagda rätt upphöra att gälla. Skiljes marken sedermera från skogen, skall rätten åter tillkomma marken.

15 §.

Avslås ansökan om införlivning av mark med allmänningsskog, skall marken, där ej delägarnas förvärv av denna för sådan händelse förfaller, av allmänningssstyrelsen försäljas då så lämpligen kan ske och i varje fall då försäljning kan äga rum utan förlust för delägarna.

Det åligger allmänningssstyrelsen att sedan försäljning skett ofördröjligen göra anmälan därom till länsstyrelsen samt därvid foga försäljningshandlingen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift.

16 §.

Länsstyrelsen har att övervaka, att allmänningssstyrelse fullgör sina skyldigheter enligt 10 och 15 §§. Åsidosätter allmänningssstyrelse sådan skyldighet, må länsstyrelsen genom vite tillhålla allmänningssstyrelsen att fullgöra den.

Om avkastning och annan inkomst av allmänningsskog.

17 §.

Till allmänningsskogs avkastning räknas i denna lag all den inkomst in natura eller i penningar som erhålles genom tillgodogörande av delägarnas rätt till skogen, i den mån sådant tillgodogörande skall ske för gemensam räkning, dock med undantag av kapitalinkomst som härflyter från skogen.

Till kapitalinkomst av allmänningsskog hänföras i denna lag medel som inflyta genom avyttring av mark från skogen, ersättning för mark som genom expropriation, inlösen enligt lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller annat dylikt förfarande skiljes från skogen samt ersättning för nyttjande- eller servitutsrätt som genom sådant förfarande upplåtes å skogen ävensom sådan ersättning för skada eller intrång genom dylikt förfarande som bestämts att utgå i penningar på en gång.

18 §.

Behållen avkastning må enligt närmare föreskrifter i reglementet användas eller fonderas för betalning av utskylder för de fastigheter med vilka rätt till delaktighet i skogen är förenad, för främjande av jordbruket inom den eller de socknar eller delar av socknar för vilkas jordägare skogen blivit avsatt eller för annat ändamål som är till gagn för delägarna eller för befolkningen i sagda socknar eller sockendelar; dock må avkastning från Svärdsjö och Svartnäs socknars besparingsskog, Envikens sockens besparingsskog, Dorotea övre allmänningsskog, Vilhelmina övre allmänningsskog, Sorsele övre allmänningsskog, Tärna och Stensele allmänningsskog eller allmänningsskog som särskilt avsatts för nybyggare användas eller fonderas för ändamål som sist sagts, allenast där det är till gagn för delägarna i skogen.

19 §.

Rätt att besluta om användningen av behållen avkastning tillkommer delägarna.

Vilja delägarna använda fonderad avkastning till annat ändamål än det, för vilket fonderingen ägt rum, vare beslut därom icke giltigt, med mindre det biträtts av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst två tredjedelar av allmänningsskogens hela delaktighetstal, och godkänts av länsstyrelsen.

20 §.

Delägarnas beslutanderätt enligt 19 § må, utom för det fall som avses i andra stycket, genom reglementet helt eller delvis uppdragas åt allmänningstyrelsen.

21 §.

Kapitalinkomst skall användas eller fonderas för verkställande av grundförbättringar å allmänningsskogen eller för inköp av mark för skogens utvidgning eller för annat dylikt ändamål. Det tillkommer länsstyrelsen att på framställning av allmänningstyrelsen meddela närmare föreskrifter i detta hänseende.

Har mark som förvärvats för kapitalinkomst ej lagligen införlivats med allmänningsskogen, skall, där marken försäljes, köpeskillingen anses utgöra kapitalinkomst.

I fråga om ränta å kapitalinkomst och om avkastning av mark som avses i andra stycket skall vad i 18—20 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Om allmänningstyrelse, ekonominämnd, revisorer och allmänningstämma.

22 §.

Ledamot av allmänningstyrelse eller ekonominämnd skall vara myndig och, därest ej Konungen för särskilt fall annat medgiver, här i riket bosatt svensk medborgare.

Ledamot av allmänningstyrelse eller ekonominämnd må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem som utsett honom.

Avgår styrelse- eller nämndledamot innan den tid för vilken han blivit utsedd gått till ända och finnes ej suppleant, skall, där den avgångne valts av delägarna, på föranstaltande av allmänningstyrelsen val av ny ledamot för återstående tiden ofördröjligen hållas samt, om den avgångne utsetts av länsstyrelsen, anmälan om avgången genast göras hos denna myndighet för utscende av ny ledamot för samma tid. Utan hinder av vad nu stadgats må dock med val av ny ledamot kunna anstå till nästa ordinarie allmänningstämma, såframt styrelsen eller nämnden är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

23 §.

Allmäningsstyrelse, ekonominämnd eller myndighet som förvaltar delägarna tillhörig egendom äge i fråga om den egendom som står under dess förvaltning att själv eller genom ombud ej mindre gentemot tredje man handla å delägarnas vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda delägarna.

Angående befogenhet för styrelse- eller nämndledamot att för delägarna mottaga delgivning i angelägenheter rörande egendom som styrelsen eller nämnden förvaltar skall vad i 33 kap. 17 § rättegångsbalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vill styrelsen, nämnden eller myndigheten kära till delägarna, utlyse styrelsen allmäningsstämma för val av ombud att i tvisten föra delägarnas talan. Stämning skall anses delgiven, då den blivit föredragen å stämman.

24 §.

Ledamot av allmäningsstyrelse eller ekonominämnd äge ej deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna. Ej heller må han deltaga i behandlingen av fråga angående avtal mellan delägarna och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot delägarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot ledamoten eller tredje man.

25 §.

Styrelse- eller nämndledamöter som genom att överskrida dem tillkommande befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda delägarna skada svare för skadan en för alla och alla för en. Vad nu sagts skall ock gälla, där styrelse- eller nämndledamöter tillskynda tredje man skada genom överträdelse av denna lag, reglementet eller annan föreskrift, som myndighet enligt denna lag meddelat eller fastställt.

26 §.

Allmäningsstyrelsens och ekonominämnds förvaltning och räkenskaper skola granskas av två eller flera revisorer, som utses av delägarna eller på annat i reglementet angivet sätt.

Ej må den vara revisor, som är befattningshavare hos delägarna eller under det sistförflutna året handhaft bokföring eller medelsförvaltning för dem eller som intager en underordnad eller beroende ställning till ledamot av allmäningsstyrelsen eller ekonominämnden eller till befattningshavare hos delägarna, åt vilken uppdragits att ombesörja bokföringen eller medelsförvaltningen eller kontrollen däröver, ej heller styrelse- eller nämndledamots eller sådan befattningshavares make eller den, som med honom är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svägerlag eller är hans syskon eller med honom är i det svägerlag, att den ene är gift med den andres syskon.

Den tid för vilken revisor utses må ej utgå före nästa ordinarie allmänningstämma.

Revisor må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem, som utsett honom.

Avgår av delägarna vald revisor innan den tid för vilken han blivit vald gått till ända och finnes ej suppleant, åligger det allmänningstyrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny revisor.

27 §.

Det åligger allmänningstyrelse och ekonominämnd beträffande egendom som av styrelsen eller nämnden förvaltas att årligen inom tid, som angives i reglementet, till vederbörande revisorer avlämna en av styrelsens eller nämndens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse för det förflutna räkenskapsåret tillika med redovisning över inkomster och utgifter.

28 §.

Allmänningstyrelse och ekonominämnd skola bereda revisor tillfälle att när som helst inventera de kontanta medel och övriga tillgångar som stå under styrelsens eller nämndens förvaltning samt granska alla till förvaltningen hörande böcker, räkenskaper och andra handlingar. Av revisor begärd upplysning angående förvaltningen må ej av styrelsen eller nämnden vägras.

Vid fullgörande av sitt uppdrag hava revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter som av delägarna meddelas och ej avse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet.

Det åligger revisorerna eller, där enligt reglementet särskilda grupper revisorer utsetts, envar sådan grupp att för varje räkenskapsår inom tid som bestämmes i reglementet avgiva och till allmänningstyrelsen överlämna en av revisorerna eller gruppen underskriven berättelse över granskningen.

29 §.

Hava revisorer i sin berättelse eller annan handling som framlägges å allmänningstämma mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling som av dem granskats, eller hava de vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de som låtit sådant komma sig till last delägarna ansvariga för all därav uppkommande skada, en för alla och alla för en.

30 §.

I reglementet må bestämmas att delägarnas beslutanderätt å allmänningstämma skall utövas genom distriktsombud, utsedda på delägarstämmer för särskilda distrikt.

31 §.

Å delägarstämma äge envar ägare eller i 3 § omförmäld innehavare av fastighet inom distriktet, med vilken rätt till delaktighet i allmänningsskogen är förenad, rösträtt efter grunden för sagda delaktighet, där ej nedan i denna paragraf annorlunda stadgas.

För omyndig delägare röstar förmyndare som har vederbörande fastighet under sin förvaltning eller, där flera sådana förmyndare finnas, den som de bland sig utse. För oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet må ej mera än en person utöva rösträtt.

Frånvarande delägars rösträtt må å stämman utövas genom ombud. Ej må dock någon på grund av fullmakt rösta för mera än en delägare.

Ej må någon å delägarstämma för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mera än en tiondel av hela det delaktighetstal som är företrätt å stämman eller den mindre del därav, som må vara bestämd i reglementet.

32 §.

Vad i 31 § är stadgat angående delägarstämma skall äga motsvarande tillämpning i fråga om allmänningsstämma, varå beslutanderätten utövas omedelbart av delägarna.

33 §.

Å allmänningsstämma, där beslutanderätten utövas genom distriktsombud, äge sådant ombud utöva rösträtt för det delaktighetstal beträffande allmänningsskogen som sammanlagt tillkommer delägarna i det distrikt för vilket ombudet utsetts. Företrädes å stämman distrikt av flera ombud, äge dessa rösta för lika andel av sagda tal. Enskild delägare vare dock obetaget att, själv eller genom ombud, å stämman utöva rösträtt för honom tillkommande delaktighetstal, som i så fall avräknas från vederbörande distriktsombuds röstetal.

34 §.

Ej må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan å allmänningsstämma deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga angående avtal mellan dessa och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot delägarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Ledamot av allmänningsstyrelse eller ekonominämnd må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för vilken han är ansvarig, eller i val av revisor.

35 §.

Ordinarie allmänningsstämma skall hållas en gång om året å tid, som bestämmes i reglementet.

Å sådan stämman skola allmänningstyrelsens och ekonominämnds förvaltningsberättelser för det förflutna räkenskapsåret jämte därvid fogade redovisningar samt den eller de berättelser, som avgivits av revisorerna för samma år, framläggas, och skola å stämman frågorna om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen och nämnden för den tid förvaltningsberättelserna omfatta företagas till avgörande.

Med sådan fråga skall dock anstå till fortsatt stämman å viss dag, minst fyra och högst åtta veckor därefter, om så påfordras av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondel av allmänningsskogens hela delaktighetstal. Utöver sagda tid vare uppskov ej medgivet.

Val av ledamöter av allmänningstyrelse eller ekonominämnd samt revisorer må företagas endast å ordinarie stämman, dock att fyllnadsval varom i 22 § sista stycket och 26 § femte stycket stadgas må äga rum å extra stämman.

36 §.

Allmänningstyrelsen äge, när den finner lämpligt, utlysa extra allmänningstämma.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angivande av skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra stämman att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske. Hava jämlikt reglementet särskilda grupper revisorer utsetts, äge varje grupp samma rätt. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna eller vederbörande grupp utlysa stämman. Råder ej enighet om stämmas utlysande, gäller den mening, varom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal deras mening som anse extra stämman böra hållas.

Extra stämman skall ock av styrelsen utlysas då det för uppgivet ändamål skriftligen påfordras av ekonominämnd, myndighet som i 7 § 1 mom. första stycket avses eller delägare med sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondel av allmänningsskogens hela delaktighetstal eller den mindre del därav som må vara bestämd i reglementet.

Länsstyrelsen äge ock, när så finnes nödigt, anmoda allmänningstyrelsen att utlysa extra stämman. Efterkommer allmänningstyrelsen ej inom en vecka sådan anmodan, må länsstyrelsen själv utlysa stämman.

37 §.

Underlåter allmänningstyrelsen att i föreskriven ordning utlysa ordinarie allmänningstämma eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran som i 36 § tredje stycket sägs utlyst extra stämman att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har länsstyrelsen att, på anmälan av ekonominämnd, myndighet som i 7 § 1 mom. första stycket avses eller delägare, ofördröjligen utlysa stämman.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, därest delägarstämma ej utlyses i föreskriven ordning.

Om reglemente.

38 §.

Reglemente för allmänningsskog skall, utöver vad som följer av stadgandena här ovan, angiva:

den ort där allmänningsstyrelsen skall hava sitt säte;

huru styrelsen och, i förekommande fall, ekonominämnd skola sammansättas, den tid för vilken de skola utses samt grunderna för deras beslutförhet och för omröstning;

antalet revisorer samt för vilken tid dessa skola utses;

tiden för räkenskapsavslutning;

platsen för hållande av ordinarie allmänningssstämma;

det sätt varpå kallelse till allmänningssstämma skall ske och den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna; samt i vilka fall å allmänningssstämma må företagas ärende som ej angivits i kallelsen.

Skall enligt reglementet delägarnas beslutanderätt å allmänningssstämma utövas genom distriktsombud, skall reglementet tillika innehålla föreskrifter om den ordning, i vilken dessa skola utses.

39 §.

Förslag till reglemente skall uppgöras av delägarna. Förslaget insändes till länsstyrelsen, som med eget yttrande överlämnar förslaget till Konungen för prövning och fastställelse. Konungen prövar förslaget överensstämmelse med lag och dess ändamålsenlighet samt äger vidtaga de ändringar däri som må finnas påkallade.

40 §.

Ändring av fastställt reglemente må efter förslag av länsstyrelsen, delägarna eller den minoritet av dem, som bestämts i reglementet, medgivas av Konungen. Väckes förslag om sådan ändring av delägarna eller av minoritet som nyss sagts, skall om behandling av förslaget gälla vad i 39 § stadgats; dock skall länsstyrelsen innan utlåtande över minoritetsförslag avgives bereda delägarna tillfälle att yttra sig. Delägarna skola ock höras över ändringsförslag som väckts av länsstyrelsen.

Om talan mot allmänningsstyrelse, ekonominämnd och revisorer.

41 §.

Varder talan å allmänningsstyrelsens eller ekonominämnds förvaltning under den tid förvaltningsberättelse omfattar ej anställd inom sex månader från det berättelsen framlades å allmänningssstämma, vare så ansett som om ansvarsfrihet blivit styrelsen eller nämnden beviljad.

Utan hinder därav, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå att styrelse- eller nämndledamot begått brottslig handling, kunna anställas mot honom, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

42 §.

Talan mot revisor enligt 29 § må ej anställas sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å allmänningstämma, utan så är att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

Om behörig myndighet.

43 §.

Delägarna i allmänningsskog skola i de mål, för vilka ej annorlunda genom lag stadgas, lyda under allmän underrätt i den ort varest allmänningstyrelsen eller, där målet angår egendom som förvaltas av ekonominämnd eller myndighet, denna har sitt säte.

44 §.

Är allmänningsskog belägen inom två eller flera län skola de uppgifter som enligt denna lag eller reglementet tillkomma länsstyrelse eller skogsvårdsstyrelse i fråga om sådan skog handhas av länsstyrelsen eller skogsvårdsstyrelsen i det län där allmänningstyrelsen har sitt säte.

Ansvarsbestämmelse.

45 §.

Ledamot av allmänningstyrelse eller av ekonominämnd och hos sådan styrelse eller nämnd anställd befattningshavare äro med avseende å sina åligganden underkastade det ansvar som i lag stadgas beträffande ämbetsman.

Om fullföljd av talan.

46 §.

1 mom. Menar delägare att beslut som fattats å delägar- eller allmänningstämma icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot lag eller författning eller mot reglementet, må han hos länsstyrelsen föra talan mot beslutet genom besvär, vilka jämte beslutet skola hava inkommit inom en månad efter beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, skall det gå i verkställighet, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar.

Utslag varigenom delägar- eller allmänningstämmas beslut upphävs eller ändrats gälle jämväl för de delägare som ej klagat.

2 mom. Mot beslut som länsstyrelse meddelat enligt denna lag må talan föras hos Konungen genom besvär, som skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom en månad från den dag klaganden erhöll del av beslutet.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953; dock må redan dessförinnan förslag till reglemente i enlighet med lagens bestämmelser uppgöras och fastställas.

Genom denna lag upphäves lagen den 17 juni 1938 (nr 297) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Nämnda lag skall likväl fortfarande äga tillämpning i fråga om brott mot lagen som begåtts före den 1 januari 1953.

Äger enligt avtal, som träffats före den 1 januari 1940, arrendator av kronan tillhörig jordbruksegendom eller ecklesiastikt boställe rätt att tillgodonjuta till egendomen eller bostället hörande andel i allmänningsskog, vare arrendatorn berättigad att under den tid avtalet gäller utöva jordägaren tillkommande rösträtt i frågor rörande skogen.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts med bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

3) L a g

om ändrad lydelse av 45 § skogsvårdslagen den 21 maj 1948 (nr 237).

Häri genom förordnas, att 45 § skogsvårdslagen den 21 maj 1948 skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse.)

45 §.

1 m o m. Från tillämpningen av denna lag undantages skogsmark med därå växande skog

1) lydande under lagen om häradsallmänningar eller lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna;

2) å ecklesiastika boställen och andra fastigheter av kyrklig natur;

3) å sådana fastigheter, som avses i § 4 förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket; samt

(Föreslagen lydelse.)

45 §.

1 m o m. Från tillämpningen av denna lag undantages skogsmark med därå växande skog

1) å ecklesiastika boställen och andra fastigheter av kyrklig natur;

2) å sådana fastigheter, som avses i § 4 förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket; samt

4) å övriga kronan tillhöriga fastigheter, som icke innehavas med stadgad åborätt.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. 2)—4) angives, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfällda skogsområdet i dess helhet.

3) å övriga kronan tillhöriga fastigheter, som icke innehavas med stadgad åborätt.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. angives, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfällda skogsområdet i dess helhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehäft tolv i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren
nr 67 av herr *Eliasson*,
nr 161 av herr *Persson, Einar, m. fl.*,
nr 218 av herr *Sundelin*,
nr 303 av herrar *Näslund* och *Andersson, Axel*, samt
nr 304 av herr *Andersson, Lars*,
ävensom inom andra kammaren
nr 95 av herr *Jansson* i *Aspeboda m. fl.*,
nr 211 av herr *Hellbacken m. fl.*,
nr 290 av herr *Staxäng m. fl.*,
nr 291 av herr *Löfroth*,
nr 396 av fru *Sandström m. fl.*,
nr 402 av herr *Johansson* i *Norrfors*, samt
nr 407 av herr *Ericsson* i *Sörsjön*.

I motionerna I: 67 och II: 95, vilka äro likalydande, har hemställts, »dels att 35, 39 och 40 §§ i förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna må erhålla följande lydelse:

35 §.

Ordinarie allmänningstämma skall hållas minst en gång om året å tid, som bestämmes i reglementet.

Å sådan — — — extra stämma.

39 §.

Förslag till reglemente skall uppgöras av delägarna samt underställas Konungen för prövning och fastställelse. Konungen prövar, huruvida förslaget överensstämmer med lag, och äger, om så ej är fallet, vidtagna därav betingade ändringar i förslaget.

40 §.

Uppkommer fråga om ändring av fastställt reglemente, skola bestämmelserna i 39 § äga motsvarande tillämpning;

dels att motsvarande ändringar företagas i 36, 40 och 41 §§ i förslaget till lag om häradsallmänningar».

I motionerna I: 161 och II: 211, vilka också äro likalydande, har hemställts att riksdagen måtte besluta

»1) att sista meningen i 40 § Lagen om häradsallmänningar och sista meningen i 39 § Lagen om allmänningsskogar i Dalarna och Norrland skola ha följande lydelse:

'Konungen prövar förslagets överensstämmelse med lag och dess ändamålsenlighet samt äger vidtaga de ändringar däri som i anledning härav må finnas påkallade.'

2) att 35 § första stycket och 40 § Lagen om allmänningsskogar i Dalarna och Norrland skola hava följande lydelse:

'35 §.

Ordinarie allmänningssstämma skall hållas minst en gång om året å tid, som bestämmes i reglementet.

40 §.

Ändring av fastställt reglemente må efter förslag av delägarna eller den minoritet av dem, som bestämts i reglementet, medgivas av Konungen. Väcker förslag om sådan ändring av delägarna eller av minoritet som nyss sagts, skall om behandling av förslaget gälla vad i 39 § stadgats; dock skall länsstyrelsen innan utlåtande över minoritetsförslag avgives bereda delägarna tillfälle att yttra sig.»

I motionerna I: 218 och II: 290, likalydande, hemställs att i såväl lagen om häradsallmänningar som lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna införas föreskrifter om hushållningsplaner och att dessa skola fastställas till efterrättelse av respektive skogsvårdsstyrelse samt att tidpunkten för lagarnas ikraftträdande bestämmes till den 1 januari 1954.

I motionen II: 291 hemställs att propositionens förslag i vad de avse reglerna rörande rätten att utse ledamöter av allmänningssstyrelse och ekonominämnd samt ledamotkap av sådan styrelse respektive nämnd skola ändras så att gällande rätt i berörda delar bibehålles.

I de likalydande motionerna I: 303 och II: 396 har hemställts »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande dels om det för häradsallmänning föreslagna avlösningsförfarandet kan utsträckas att gälla även allmänningsskogar i Norr- och Västerbotten, dels i samband därmed också en undersökning av huruvida och under vilka omständigheter delägare i allmänningsskog mera villkorlöst kan utlösas från allmänningen».

I de likalydande motionerna I: 304 och II: 402 hemställes »att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i det i propositionen nr 15 framlagda förslaget till lag om allmänningssskogar i Norrland och Dalarna att stadgande om att allmänningssskog skall skötas efter en av skogsvårdsstyrelsen fastställd hushållningsplan intagas i allmänningsskogens lagtextändringar samt att vederbörande utskott ville utarbete förslag till erforderliga lagtextändringar».

I motionen II: 407 slutligen hemställes »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 15 måtte besluta, *dels* att i fråga om allmänningssskog i Norrland och Dalarna avlösning av delaktighet i allmänningssskog skall kunna ske mot ersättning i penningar, då vederbörande delägares fastighet förlorat karaktären av jordbruksfastighet, samt *dels* att i fråga om allmänningssskog i Dalarna avlösning av delaktighet i allmänningssskog skall av länsstyrelsen kunna medgivas i sådana fall, då delägare bevisligen icke kan tillgodogöra sig någon nytta av allmänningssskogens avkastning».

Beträffande de skäl, som anförst till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Den viktigaste nyheten i propositionen är, att häradsallmänningarna och allmänningssskogarna i Norrland och Dalarna föreslås skola inordnas under den allmänna skogsvårdslagen. I enlighet härmed ha i förslagen till nya lagar om häradsallmänningar och allmänningssskogar icke upptagits några bestämmelser angående vården och skötseln av ifrågakvarnande skogsmarker. Nuvarande stadganden om hushållningsplaner m. m. ha således icke bibehållits.

I övrigt innebära lagförslagen, att delägarna i häradsallmänningarna och allmänningssskogarna få friare händer i fråga om förvaltningen, särskilt beträffande användningen av skogsavkastningen.

För att bereda ökad möjlighet att anpassa formerna för allmänningsförvaltningen efter vad som är lämpligast i varje särskilt fall ha åtskilliga förändringar vidtagits i reglerna om allmänningsstämma, allmänningsstyrelse och andra förvaltande organ samt revisorer m. m.

Slutligen föreslås att rätt till delaktighet i häradsallmänning skall kunna avlösas mot ersättning i penningar, om den fastighet, vartill andelen hör, förlorat karaktären av jordbruksfastighet. Det har övervägts att medgiva en sådan avlösningssrätt även vid allmänningssskogarna men på grund av de särskilda förhållanden som föreligga i fråga om dessa skogar har något förslag därom ej ansetts böra framläggas.

De nya lagarna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1953.

Inledning.

Enligt 45 § skogsvårdslagen den 21 maj 1948 undantages från tillämpningen av nämnda lag bl. a. skogsmark som lyder under lagen den 13 maj 1932 om häradsallmänningar eller lagen den 17 juni 1938 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. I samband med förarbetena till skogsvårdstagen bemyndigade Kungl. Maj:t den 30 juni 1947 dåvarande chefen för jordbruksdepartementet att genom särskild utredningsman med biträde av sakkunniga låta undersöka möjligheterna av att föra även häradsallmänningarna och allmänningsskogarna i Norrland och Dalarna in under skogsvårdslagen. Därvid borde 1932 och 1938 års lagar underkastas en översyn även från andra synpunkter än de rent skogliga. Det borde sålunda utredas om icke en viss decentralisering till lokala myndigheter eller ägarna själva av skogarnas förvaltning kunde komma till stånd och en friare användning av skogsavkastningen medgivas. Dessutom borde övervägas i vad mån vissa förvaltningsmässiga föreskrifter i lagarna lämpligen kunde flyttas till en administrativ författning eller till de reglementen som enligt lagarna skola finnas för de särskilda häradsallmänningarna och allmänningsskogarna. Med stöd av detta bemyndigande uppdrogs därefter åt dåvarande statssekreteraren, numera landshövdingen B. Fallenius att i enlighet med sålunda angivna riktlinjer verkställa utredning om ny lagstiftning angående häradsallmänningar och allmänningsskogar i Norrland och Dalarna m. m. För att såsom sakkunniga deltaga i överläggningar med utredningsmannen tillkallades samtidigt ordföranden i styrelsen för Älvdalens besparingsskog S. Andersson i Blyberg, forstmästaren H. Berglund i Mjölby, länsjägmästaren C. G. Carlsen i Linköping, jägmästaren S. Ekman i Gällivare, hemmansägaren E. Johansson i Hemavan och jägmästaren A. Wigelius i Göteborg. Utredningen har den 28 oktober 1948 avgivit *betänkande* med förslag till nya lagar om häradsallmänningar samt om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.

Över betänkandet, vilket ligger till grund för propositionen, ha, såsom propositionen närmare utvisar, efter remiss *yttranden* avgivits av åtskilliga myndigheter och allmänningsstyrelser m. m. Från flera håll har därvid uttalats tvekan om behovet av lagändring på förevarande område. *Sveriges häradsallmänningsförbund* har sålunda anfört att de flesta av häradsallmänningsstyrelserna hade den uppfattningen att någon ändring av 1932 års lag ej vore behöfvlig eller önskvärd, eftersom lagen haft goda följder och på intet sätt verkat betungande på förvaltningen. Förbundet har tillagt att det icke innebure någon förbättring ur skogsvårdssynpunkt att häradsallmänningarna inordnats under den allmänna skogsvårdslagen samt att någon praktisk fördel ej heller syntes kunna vinnas genom att vissa förvaltningsföreskrifter överfördes till reglementena. *Länsstyrelserna i Södermanlands och Örebro län* ha funnit det tveksamt om tillräckliga skäl för en lagändring vore för handen, och samma ståndpunkt har intagits av *skogsvårdsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Örebro och Västmanlands län. Styrelserna för Gällivare allmänningsskog* samt *Pajala, Junosuando och Tärendö socknars allmänningsskog* ha yttrat att bestämmelserna i 1938 års lag om allmänningsskogar

i Norrland och Dalarna enligt deras mening vore tillfredsställande och ändamålsenliga, varför något behov av att ändra denna lag knappast kunde anses föreligga. Ett uttalande av samma innebörd har gjorts av *länsstyrelsen i Kopparbergs län*. Slutligen har *kammarkollegiet* anfört att såsom skäl för ny lagstiftning icke kunde åberopas att de nu gällande lagarna på området vore föråldrade eller lede av påfallande brister. De förändringar i fråga om förvaltningen av häradsallmänningarna och allmänningsskogarna som utredningen ansett böra komma till stånd vore enligt kollegiets mening knappast heller av den betydelse, att de utan vidare kunde sägas motivera en fullständig omarbetning av de nuvarande lagarna. Den motivering som anförts för en dylik omarbetning vore väsentligen av lagteknisk art. Kollegiet ville emellertid ifrågasätta lämpligheten av att på sådana grunder ur lagtexten utesluta en mängd viktiga bestämmelser blott för att i stället upptaga dem i reglementena.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, har i propositionen inledningsvis uttalat följande.

»Under förarbetena till den nya skogsvårdslagen framhölls det såsom önskvärt att lagen skulle omfatta alla enskilda skogar i landet och att särlagstiftning i största möjliga utsträckning skulle undvikas. I överensstämmelse härmed angavs i direktiven för nu ifrågavarande utredning att dess huvuduppgift skulle vara att undersöka möjligheterna att föra häradsallmänningarna och allmänningsskogarna in under skogsvårdslagen. Utredningen har funnit att intet hinder bör möta mot en sådan åtgärd, och riktheten av denna uppfattning har icke bestritts i något av remissyttrandena. Även jag är av den meningen att det utan olägenhet bör kunna överlämnas åt delägarna i häradsallmänningarna och allmänningsskogarna att själva sköta sina skogar utan att därvid vara underkastade strängare ansvar än skogsägare i allmänhet. Jag biträder också utredningens ståndpunkt, att en friare användning av skogsavkastningen bör medgivas samt att ökad möjlighet bör beredas att anpassa formerna för allmänningsförvaltningen efter vad som är lämpligast i varje särskilt fall. Jag förordar därför att en omarbetning av lagstiftningen på området kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder utredningen föreslagit.»

Utskottet vill nu i särskilda avsnitt lämna en redogörelse för de i propositionen framlagda lagförslagen i de hänseenden, dessa innebära mera väsentliga förändringar i förhållande till gällande rätt.

Allmänningarnas inordnande under den allmänna skogsvårdslagen.

G ä l l a n d e r ä t t .

För att säkerställa en skogligt tillfredsställande skötsel är för närvarande stadgat, att allmänningarna skola under uppsikt av vederbörande skogsvårdsstyrelse skötas efter hushållningsplan. Denna skall omfatta viss tid, ej

överstigande 20 år, och vara lämpad efter skogens beskaffenhet och rådande ortsförhållanden samt ha till ändamål att försätta och bibehålla skogen i skogligt tillfredsställande skick och bereda största och jämnast möjliga avkastning därifrån. (Jfr 6 § och 24—32 §§ lagen om häradsallmänningar samt 6 § och 23—30 §§ lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.)

Utredningen.

Utredningen föreslår i första hand att häradsallmänningarna och allmänningskogarna skola inordnas under den allmänna skogsvårdslagen. I enlighet härmed innehålla utredningens lagförslag icke några föreskrifter angående vården och skötseln av nu ifrågavarande skogsmarker. Sålunda saknas bl. a. motsvarighet till de nuvarande bestämmelserna om hushållningsplaner. Utredningen anför, att med hänsyn till de garantier för en god skogsskötsel, som numera innefattades i skogsvårdslagen, skäl icke kunde anses föreligga att därutöver genom särskild lagföreskrift ålägga delägarna i häradsallmänningarna och allmänningsskogarna en skyldighet som icke gällde för andra skogsägare. Emellertid uttalar utredningen tillika, att hushållningsplaner ofta kunde vara till stor nytta för delägarna samt att dessutom skogsvårdsstyrelsernas tillsyn underlättades om de vid kontrollen hade en plan att följa. Även från andra synpunkter kunde det stundom vara fördelaktigt att storleken av avverkningen vore på förhand bestämd. Utredningen ansåge därför starka skäl tala för att hushållningsplaner även i fortsättningen upprättades för häradsallmänningarna och allmänningskogarna. Det borde dock vara tillräckligt att föreskrifter därom intoges i reglementena.

En av de i utredningsarbetet deltagande sakkunniga, länsjägmästaren Carlsen, har varit av skiljaktig mening. Enligt hans åsikt borde stadgande om obligatorisk hushållningsplan finnas intaget i lag.

Remissvaren.

I åtskilliga yttranden har påyrkats, att i lag skulle fastslås att dessa skogar skola skötas efter hushållningsplan. *Kammarkollegiet* har härom anfört bl. a. att utredningen icke bestritt behovet av hushållningsplaner utan tvärtom ansett starka skäl tala för att dylika planer även i fortsättningen upprättades för samtliga häradsallmänningar och allmänningsskogar. Kollegiet hemställde därför att antingen i allmänningslagarna eller i skogsvårdslagen måtte föreskrivas, att häradsallmänning och allmänningskog skulle skötas efter en av skogsvårdsstyrelsen fastställd hushållningsplan. *Styrelsen för Arvidsjauras allmänningskog* har yttrat, att skogsbeståndet å allmänningskogarna borde skyddas genom en särbestämmelse, lämpligen i skogsvårdslagen, att sådan skog skulle skötas efter hushållningsplan. *Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län* ansåge bestämmelsen att häradsallmänningar skulle skötas efter hushållningsplan vara ett av de fundamentala stadgandena i den nuvarande häradsallmänningslagen och ville bestämt yrka på att denna bestämmelse bibehölles i den nya lagen. Liknande synpunkter ha anförts av *skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län* och *länsstyrelsen i Södermanlands län*.

Dessutom ha domänstyrelsen, 8 överjägmästare, länsstyrelserna i Uppsala, Jönköpings, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län, skogsvårdsstyrelserna i Östergötlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västerbottens län samt 17 allmäningsstyrelser förklarar sig ansluta sig till det särskilda yttrande, som i denna del avgivits av länsjägmästaren Carlsen och som utmynnar i förslag att i lagtexten skall föreskrivas att reglemente skall innehålla bestämmelser om hushållningsplan. Sveriges häradsallmäningsförbund har uttalat att det enligt förbundets mening vore ett oeftergivligt villkor för en lagändring att säkerhet vunnes för att föreskrifter om hushållningsplan komme att inflyta i samtliga reglementen.

Departementschefen.

»I vissa remissyttranden har gjorts gällande att, även om häradsallmänningarna och allmäningsskogarna inordnades under skogsvårdslagen, särskilda lagbestämmelser dock alltjämt borde meddelas om att skötseln av dessa skogar skulle ske enligt hushållningsplan och omhänderhavas av personer med högre skoglig utbildning. Under förarbetena till skogsvårdslagen framfördes enahanda önskemål med avseende å städernas skogar men dessa önskemål lämnades utan bifall. Enligt min uppfattning saknas det anledning att intaga en annan ståndpunkt beträffande de skogar varom nu är fråga.

Visserligen är det vid häradsallmänningarna och allmäningsskogarna kanske än viktigare än eljest att en jämn och uthållig avkastning kan erhållas, och detta önskemål främjas tydligen bäst om skogsskötseln bedrivs efter en på förhand uppgjord plan. Någon gång torde emellertid förhållandena kunna vara sådana, att hushållningsplan utan större olägenhet kan undvaras. I övriga fall lär det kunna förutsättas att delägarna även utan särskild lagbestämmelse komma att beakta behovet av dylik plan. Skulle så ej ske, äger Kungl. Maj:t, såsom utredningen framhållit, möjlighet att tillse att föreskrifter om hushållningsplan inflyta i reglementet. I anslutning till dylika reglements-föreskrifter bör lämpligen stadgas skyldighet för allmäningsstyrelsen att låta skogsvårdsstyrelsen taga del av upprättad hushållningsplan. Något krav på fastställelse av skogsvårdsstyrelsen torde däremot ej böra uppställas.»

Motionerna.

I *motionerna I: 218 och II: 290* erinras om innehållet i här ovan omnämnda remissvar. Av dessa framginge enligt motionärerna, att allmäningsstyrelserna själva ville ha med bestämmelser om hushållningsplanen i lagarna. Till denna önskan borde hänsyn tagas vid lagstiftningen.

Uti *motionerna I: 304 och II: 402* anföres bl. a. följande. »Redan allmäningsutredningen vitsordade, att starka skäl tala för att hushållningsplaner även framdeles böra upprättas och läggas till grund för skötsel och förvaltning av samtliga allmäningsskogar men att bestämmelse härom av lagtek-

niska skäl icke borde kvarstå i lagtexten utan i stället upptagas i reglementena. Har man emellertid fastslagit den synpunkten, att hushållningsplan skall vara obligatorisk, måste en bestämmelse därom vara lika viktig som skogsvårdslagens stadganden med de däri angivna huvudprinciperna för all vård av enskilda skogar. Följaktligen bör den också intagas i lagtexten.»

Kompetenskraven för skogsförvaltare, anställd hos allmänningsstyrelse.

G ä l l a n d e r ä t t .

Enligt gällande föreskrifter i de båda allmänningslagarna skall hos allmänningsstyrelse finnas anställd en person med högre skoglig utbildning, eller, efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t, annan person med omfattande praktisk erfarenhet i skogsskötsel. Vad angår allmänningsskog i Västerbottens län eller Norrbottens län äger dock Kungl. Maj:t förordna, att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning. Meddelas sådant förordnande, skall dock allmänningsstyrelsen biträdas av en hos skogsvårdsstyrelsen anställd tjänsteman. (Se 8 § lagen om häradsallmänningar och 9 § lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.)

U t r e d n i n g e n .

Utedningen anför att dessa föreskrifter visat sig synnerligen värdefulla och att kravet på att sakkunskap skall anlitas vid skogsförvaltningen därför även i fortsättningen borde upprätthållas. I vissa fall vore emellertid skogen så avlägset belägen och lämnade så låg avkastning att det stötte på stora ekonomiska svårigheter för delägarna att anställa en skogsförvaltare med högre skoglig utbildning. I dylika fall borde förvaltningen ordnas på det efter förhållandena mest tillfredsställande sättet. Därvid kunde ifrågakomma även andra lösningar än de som nu anvisades i lagtexten. Bl. a. med hänsyn härtill borde enligt utredningens mening frågan om skogsförvaltningens ordnande ej längre regleras i lag, utan erforderliga bestämmelser i ämnet borde i stället inflyta i reglementena. I överensstämmelse med vad sålunda anförts ha i utredningens lagförslag icke upptagits några stadganden om hur skogsförvaltningen skall vara anordnad. Utredningen har emellertid anført att anställande av skogsförvaltare med högre skoglig utbildning alltjämt borde krävas i flertalet fall.

R e m i s s v a r e n .

Jämväl i förevarande del har ett antal remissinstanser uttalat sig för ett bibehållande av att kompetenskravet stadgas i själva allmänningslagarna.

D e p a r t e m e n t s c h e f e n .

»Kravet på anställande av skogsförvaltare med högre skoglig utbildning är redan för närvarande icke ovillkorligt, utan undantag kunna medgivas av Kungl. Maj:t. Ett upphävande av lagbestämmelserna i ämnet innebär följaktligen icke någon saklig ändring, ty Kungl. Maj:t kommer alltjämt att

i samband med reglementenas fastställande kunna vaka över att skogsförvaltningen anordnas på ett tillfredsställande sätt. Såsom utredningen anført bör det även i fortsättningen alltid fordras att skogsskötseln skall stå under ledning av sakkunnig person.»

Avlösning av andel i allmänning.

Gällande rätt.

Båda allmänningsslagen stadga förbud mot att överlåta andel i allmänning annorledes än gemensamt med den fastighet, vartill andelen hör (4 § lagen om häradsallmänningar och 4 § lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna).

Utredningen.

Utredningen anser, att nyssnämnda förbud i gällande rätt synes i princip böra bibehållas. Beträffande häradsallmänningarna borde dock enligt utredningens mening så till vida göras undantag från nämnda grundsats att allmänningsstyrelsen berättigades att i vissa fall inlösa andel. Till motivering härav anför utredningen, att häradsallmänningarna vore avsedda att vara den jordbrukande befolkningen till gagn. I närheten av tätorterna skedde emellertid ofta en omfattande avstyckning av tomter från mantalssatta jordbruksfastigheter. Denna utveckling ginge stundom så långt, att av den ursprungliga fastigheten slutligen återstode endast gator, vägar och allmänna platser, vilka dock alltjämt vore bärare av mantalet och därmed förenad andel i häradsallmänning. Vidare hade det före tillkomsten av nu gällande jorddelningslag i stor utsträckning förekommit att fastigheter med del i häradsallmänning genom ägostyckning uppdelats i mindre lotter för tomtändamål. Dessa lotter hade åsatts hemmantal och därigenom erhållit andelar i allmänningen. Ej sällan vore dessa andelar så små att den rätt till utdelning de medförde saknade praktisk betydelse. Uppenbart vore att det i fall av nu åsyftad beskaffenhet skulle innebära fördelar från flera synpunkter att kunna utlösa vederbörande fastighet från dess delaktighet i allmänningen. Möjlighet att påkalla inlösning borde föreligga endast för allmänningsstyrelsen, bl. a. av det skälet att likvida medel måste finnas tillgängliga för ändamålet. Om någon delägare ville få sin andel inlöst borde han därför ha att anmäla detta för allmänningsstyrelsen, som då finge bestämma, huruvida frågan skulle tagas upp. Därest åter styrelsen själv toge initiativet, borde den enligt utredningens mening i första hand vända sig till vederbörande fastighetsägare och efterhöra om denne vore villig att låta inlösen ske. Skulle han motsätta sig detta, syntes det icke utan särskilda skäl böra ifrågakomma att tvinga honom därtill. Därest någon utan anledning skulle vägra att gå med på inlösen ehuru sådan måste anses befogad, borde dock länsstyrelsen kunna meddela inlösningstillstånd även mot hans vilja. Utredningen hade funnit lämpligast att lösenbeloppet finge motsvara

kapitaliserade värdet av den på fastigheten belöpande årliga utdelningen från allmanningen. Emellertid måste det beaktas, att utdelningens storlek kunde växla från år till år. För att förebygga alltför stor inverkan av dylika fluktuationer borde till grund för kapitaliseringen läggas medeltalet av den utdelning fastigheten erhållit under de tio sist förflutna åren. Vad gällde procentsatsen för kapitaliseringen hade utredningen stannat vid att föreslå att kapitaliseringen skulle ske efter fyra procent.

Remissvaren.

Skogsstyrelsen har ifrågasatt, om det icke med hänsyn såväl till skogsbrukets räntabilitet på lång sikt som till angelägenheten av att öka delägarernas villighet att gå med på inlösen vore lämpligare att kapitaliseringen skedde efter tre procent i stället för, såsom föreslagits, efter fyra procent.

Jämväl *kammarkollegiet* har uttalat sig för en lägre procentsats än vad som föreslagits. Enligt kollegiets mening borde lösenbeloppet sålunda icke bestämmas till lägre belopp än 30 gånger den genomsnittliga utdelningen.

Flera remissinstanser ha framställt önskemål om att inlösningsrätt skulle medgivas ej blott för häradsallmanningarna utan även för allmanningsskogarna i Norrland och Dalarna. *Styrelsen för Tärna och Stensele allmänningskog* har yttrat, att på senare tid ett flertal fastigheter med delaktighet i allmänningsskogen förlorat karaktären av jordbruksfastighet och att det därför funnes behov av regler om inlösningsrätt också i lagen om allmänningsskogar. Liknande uttalanden ha gjorts av *styrelserna för Vilhelmina övre allmänningskog* och *Sorsele allmänningskog*. *Lantbruksnämnden i Norrbottens län* har anfört att inom länet funnes talrika exempel på mantalssatta fastigheter som icke användes för jordbruk. I Gällivare municipalsamhälle, där mantalssättning ägt rum, vore sålunda de gamla jordbruksfastigheterna till avsevärd del tagna i anspråk för tätbebyggelse, och ytterligare sådan bebyggelse kunde väntas.

Kammarkollegiet, *lantbruksstyrelsen* och *lantmäteristyrelsen* ha ansett det i och för sig önskvärt att möjlighet till inlösen infördes också för allmänningskogarnas del men ha samtidigt förklarat, att frågan därom **syntes** kunna lösas först efter ytterligare utredning.

Lantbruksstyrelsen har på denna punkt anfört bl. a.:

Beträffande allmänningskogarna gäller, att de i flertalet fall icke äro redovisade som särskilda fastigheter i jordregistret. Vidare finnes vid dessa skogar ofta en betydande fonderad avkastning. En inlösen av andelar i en allmänningskog torde därför vara en mera komplicerad fråga än en inlösen av andelar i en häradsallmanning. Emellertid tala så starka jordpolitiska skäl för att inlöseninstitutet utsträckes till att gälla även allmänningskogarna, att styrelsen anser sig böra närmare ingå på denna fråga. Styrelsen tänker härvid bland annat på Gällivare samhälle med dess speciella förhållanden. Här finnes nämligen ett stort antal bostadstomter, bildade genom ägostyckning, som ha kvar del i mantalet för stamfastigheten och följaktligen även andelar i allmänningskog. Även i Orsa socken finnes en stor mängd fastigheter av dylikt slag, som äro andelsberättigade i besparingskog. Innehavarna av dylika fastigheter, d. v. s. icke jordbrukare, ha

rösträtt i allmänningens angelägenheter, vilket väl knappast kan anses lämpligt med hänsyn till den betydande fonderade avkastning som ofta finnes vid besparings- och allmänningskogarna och till att denna avkastning också enligt det föreliggande förslaget får användas till förmån även för icke delägare och för en hel del tämligen skilda ändamål.

Departementschefen.

»Villkoret för att avlösning skall få ske bör enligt min uppfattning vara att vederbörande fastighet ej längre är taxerad såsom jordbruksfastighet. Jag anser mig nämligen icke kunna förorda att avlösning medgives även beträffande andelar som tillhöra skogsfastigheter utan jordbruk. Sådana andelar äro stundom av betydande storlek och det är därför icke uteslutet att en förlust av andelsrätten skulle kunna leda till en sänkning av fastighetens marknadsvärde med åtföljande försämring av in-teckningshavares säkerhet. Det må också framhållas att skogsfastigheter med andel i häradsallmanning ej sällan torde ligga i sambruk med jordbruksegendomar och att i dylika fall andelsrätten kan utgöra ett värdefullt stöd för jordbruket. Införandet av avlösningsrätt beträffande skogsfastigheter skulle därför lätt kunna ge upphov till stridigheter och konflikter.» — — — »Därest avlösningsrätten begränsas i enlighet med vad jag nyss förordat, torde det endast i sällsynta undantagsfall kunna bli fråga om avlösning av annat än små andelar med obetydligt värde. Vid sådant förhållande bör intet hinder möta mot att prövningen av avlösningsärenden på sätt utredningen föreslagit förläggas till länsstyrelsen och att löseskillingen beräknas enbart på grundval av utdelningen utan hänsyn till fonder och liknande tillgångar. Lösenbeloppet bör bestämmas av länsstyrelsen och bör motsvara kapitaliserade värdet av den på fastighetens andelstal belöpande genomsnittsuddelningen för de tio senast förflutna åren. Med en sådan regel erfordras inga särskilda föreskrifter för det fall att fastigheten icke ägt bestånd så länge som tio år. I likhet med utredningen finner jag övervägande skäl tala för att kapitaliseringen sker efter fyra procent.» — — — »Några remissinstanser ha uttryckt önskemål att avlösningsrätt skulle medgivas ej blott vid häradsallmanningar utan även vid allmänningsskogar. Tydligt vore det också i och för sig önskvärt att så kunde ske, även om behovet av avlösningsbestämmelser icke är lika framträdande i fråga om allmänningsskogarna som beträffande häradsallmanningarna. Såsom kammarkollegiet, lantbruksstyrelsen och lantmäteristyrelsen framhållit är det emellertid betydligt svårare att anordna ett avlösningsförfarande vid allmänningsskogarna än vid häradsallmanningarna. Bl. a. är det på grund av de regler som gälla för användningen av allmänningskogarnas avkastning förenat med stora svårigheter att beräkna värdet av en andel i sådan skog. Jag är därför för närvarande icke beredd att tillstyrka att bestämmelser om avlösningsrätt meddelas också för allmänningskogarnas del. Därest det framdeles skulle visa sig påkallat, torde emellertid frågan få upptagas till förnyat övervägande.»

Lagrådet.

Lagrådet anför att, enär löseskillingen skall bestämmas enbart på grundval av utdelningen utan hänsyn till fonder och liknande tillgångar, det icke vore uteslutet, att löseskillingen kunde komma att understiga det verkliga värdet av andelsrätten och att fastighetsägaren följaktligen kunde komma att lida förlust, om avlösningen genomföres. Vidare vore att märka, att förslaget icke heller innehölle några bestämmelser, som avsåge att skydda inteckningshavare mot förlust. Enligt lagrådet borde avlösning icke under några förhållanden få ske, därest densamma skulle medföra avsevärt förfång för fastighetens ägare eller inteckningshavare och denne icke lämnat medgivande till avlösningen. Sålunda borde tillstånd ej givas utan fastighetsägarens samtycke, därest löseskillingen skulle komma att med något avsevärt belopp understiga andelens verkliga värde; och även om ägaren lämnat medgivande till avlösning, borde sådan i allt fall icke tillåtas, om det kunde antagas, att avlösningen skulle lända inteckningshavare till skada, och denne icke samtyckt till åtgärden. Det borde följaktligen ankomma å länsstyrelsen att, då ansökan om avlösning gjorts, icke blott tillse, att fastigheten äger delaktighet i allmanningen och ej är taxerad som jordbruksfastighet, utan jämväl företaga en sådan oskadlighetsprövning, som nu är sagd.

Motionerna.

I *motionerna I: 303 och II: 396* framhålles att vid förarbetet till lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna åtskilliga uttalanden gjordes från allmänningsskogsägare i övre Norrland om önskvärdheten av att få skifta allmänningarna mellan dess delägare. Dessa önskemål kvarstode enligt motionärerna än i dag och framfördes i nuvarande läge med större eftertryck än tidigare. Önskemålen ginge givetvis stick i stäv mot den tanke, som låge bakom allmänningarnas inrättande och som i lagen om allmänningsskogar fått den utformningen, att allmänningsskogen skulle behållas oförminskad. Förhållandena bland lappmarkens bönder hade emellertid förändrats åtskilligt under det halvsekel, som förflutit sedan allmänningarnas bildande. Avverkningsmöjligheterna hade ökat i och med förbättrat vägväsen, och insikten om hur nödvändig en god skogsvård vore hade stärkts bland de enskilda skogsägarna genom bl. a. de statliga åtgärderna på detta område. Det framstode på angivna grunder numera som en orättvisa för mången allmänningsskogsägare, att han icke vid avvittringen erhållit skogsanslag i ungefärlig överensstämmelse med vad inom lappmarkssocknarnas övriga områden blivit fallet.

Motionärerna erinra vidare om innehållet i remissyttrandena på denna punkt och fortsätta: »Vi dela helt dessa remissinstansers uppfattning. En utredning på denna punkt bör enligt vår mening inte enbart omfatta inlösningsförfarandets utsträckning till jämväl allmänningsskogarna utan även gälla en undersökning av möjligheterna för delägare, som så önskar, att bli löst från delägarskapet antingen på vedertaget sätt i penningar eller genom

markbyte. Om sålunda en allmänning på detta sätt skulle bli mindre till arealen eller kronan bli ägare till någon del av densamma, eller om allmänningen skulle till större eller mindre del utskiftas på enskilda händer, torde man knappast befara, att skogen under nuvarande förhållanden bleve sämre skött. De frågor, som här kunna resas, och de problem, som kunna uppkomma, äro dock av så osäker och komplicerad natur, att endast en grundlig och förutsättningslös utredning torde kunna ge svaren.»

I *motionen II: 407* anföres, att det ingalunda kan »förnekas att införande av en rätt till inlösning icke kan ske lika lättvindigt med avseende å allmänningskogarna, men med tanke på att behovet härav anmäler sig även i fråga om dessa, förefaller det egendomligt att man ej inriktat sig på en lösning av spörsmålet om inlösningsrätt för samtliga allmänningar i ett sammanhang. Av yttranden från flera remissinstanser framgår, att enahanda skäl kan åberopas för antagande av regler om inlösningsrätt i fråga om fastighet med delaktighet i allmänningskog, som i fråga om fastighet med delaktighet i häradsallmänning.»

Motionären åberopar därefter ännu ett skäl för en sådan avlösningsrätt: »I Kopparbergs län kan redovisas åtminstone en socken, i vars allmänningskog ingår ett antal delägare boende i närliggande kommun i området närmast gränsen, vilka icke äga möjlighet att tillgodogöra sig ett enda öres inkomst eller över huvud taget nytta av något slag genom delaktigheten i den andra socknens allmänningskog.» — — — »Avkastningen från allmänningskogen användes för olika ändamål uteslutande i den egna socknen, varvid, då ingen utdelning i form av penningar förekommer, delägarna från den närliggande socknen befinna sig i den mindre angenäma situationen att kunna konstatera, att den skogsmark, uppgående till en tredjedel av det de varit berättigade erhålla vid storskiftet, är en för deras vidkommande värdelös tillgång, på grund av att denna tredjedel befinner sig i den gemensamma allmänningskogen.» — — — »Ur rättvisesynpunkt böra därför regler genomföras för möjliggörande av en avlösning mot ersättning i penningar i sådana fall, då vederbörande delägare bevisligen icke har någon nytta av sin andel i allmänningskogen.»

Avyttring av mark från allmänning.

G ä l l a n d e r ä t t .

Beträffande avyttring från allmänningskog i Norrland och Dalarna stadgas för närvarande att sådan avyttring får ske efter tillstånd av Kungl. Maj:t, om därigenom vinnes avsevärd förmån för delägarna eller eljest synnerliga skäl föreligga och avyttringen ej länder skogsskötseln å allmänningskogen till men. Enahanda bestämmelser funnos ursprungligen i lagen om häradsallmänningar. Dessa ändrades emellertid år 1947 så att mark, som behövde utnyttjas för något betydelsefullt allmänt ändamål, skulle kunna avyttras även om men för skogsskötseln uppkomme.

Utredningen.

Utredningen föreslår, att avyttringsreglerna beträffande allmänningsskog skola uppmjukas på sätt som skett i fråga om häradsallmänning.

Departementschefen.

»Mot den uppmjukning av reglerna om avyttring av mark från allmänningsskog som utredningen föreslagit finnes uppenbarligen intet att erinra. Jag kan också instämma i vad som i vissa remissyttranden anförts därom, att häradsallmänningar och allmänningsskogar icke böra intaga någon särställning, då det gäller att avstå mark för rationaliseringsändamål. Där- emot anser jag mig icke böra oreserverat biträda det i samma yttranden framställda förslaget att för giltighet av försäljningsbeslut ej längre skulle krävas Kungl. Maj:ts utan endast länsstyrelsens godkännande. Huvudregeln bör alltjämt vara att prövningen skall ankomma på Kungl. Maj:t, som emellertid bör ha möjlighet att delegera sin befogenhet till underordnad myndighet.»

Förfarandet vid införlivning.

Utredningen.

Utredningen föreslår, att vissa av de nuvarande lagbestämmelserna angående förfarandet i införlivningsärenden skola, såsom av administrativ natur, överflyttas till en administrativ författning.

Departementschefen.

Departementschefen, som biträtt utredningens förslag, har vidare funnit övervägande skäl tala för att i de nya lagarna ej medtaga stadgandet, att införlivad mark efter införlivningen alltjämt skall redovisas såsom »särskild fastighet». Enligt departementschefens mening kunde det nämligen stundom vara till fördel att sådan mark finge sammanläggas med den ursprungliga allmänningsskogen.

Dispositionen av allmänningarnas avkastning.

A. Ordinarie och extra avkastning.

Gällande rätt.

Beträffande *häradsallmänning* gäller för närvarande: Lagen om häradsallmänningar skiljer mellan å ena sidan ordinarie avkastning och å andra sidan s. k. extra avkastning, d. v. s. avkastning som erhålles genom avverkning, vilken överskjuter skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga. Ordinarie avkastning skall i första hand användas till gäldande av kostnader som äro nödiga för allmänningens behöriga vård och förvaltning. Där- efter må sådan avkastning användas eller fonderas för andra utgifter som äro ägnade att befrämja en god hushållning med allmänningen eller för in-

köp av mark för utvidgning av allmanningen eller för utdelning åt delägarna. Extra avkastning skall användas eller fonderas för verkställande av sådana grundförbättringar som äro ägnade att öka skogsproduktionen på allmanningen eller för inköp av mark för utvidgning av allmanningen eller för annat dylikt ändamål. Länsstyrelsen äger dock efter hörande av skogsvårdsstyrelsen medgiva att den i stället må användas eller fonderas för utdelning åt delägarna, om detta är nödvändigt för att bereda dem en så jämn avkastning från allmanningen som möjligt. (Se 34 § lagen om häradsallmänningar.)

Beslutanderätten angående avkastningen tillkommer delägarna. (Se 36 § lagen om häradsallmänningar.)

Beträffande *allmanningsskog i Norrland och Dalarna* gäller: Även här givas olika regler för ordinarie avkastning och extra avkastning. Ordinarie avkastning skall i första hand användas till gäldande av kostnader som äro nödiga för allmanningsskogens behöriga förvaltning. Därefter må sådan avkastning användas eller fonderas för bestridande av andra utgifter som äro ägnade att befrämja en god hushållning med skogen, för inköp av mark för skogens utvidgning, för betalning av utskylder för de fastigheter som äga del i skogen, för främjande av jordbruket inom den eller de socknar eller delar av socknar, för vilkas jordägare skogen blivit avsatt, eller för annat ändamål som är till gagn för delägarna eller befolkningen i dessa socknar eller sockendelar. Beträffande vissa allmanningsskogar är dock särskild föreskrift meddelad att användning eller fondering för sistnämnda ändamål må förekomma allenast om det är till gagn för delägarna i skogen. Extra avkastning skall i princip användas eller fonderas för verkställande av sådana grundförbättringar på allmanningsskogen som äro ägnade att öka skogsproduktionen, för inköp av mark för skogens utvidgning eller för annat dylikt ändamål. Sådan avkastning kan dock även få användas för samma ändamål vartill ordinarie avkastning i andra hand får användas, om detta finnes nödigt för att bereda en så jämn tillgång som möjligt på medel för ändamålet i fråga. (Se 32 § lagen om allmanningsskogar i Norrland och Dalarna.)

Rätten att besluta om användning och fondering av avkastningen från allmanningsskog, är förbehållen länsstyrelsen. Delägarna ha endast förslagsrätt. (Se 37 § lagen om allmanningsskogar i Norrland och Dalarna.)

U t r e d n i n g e n .

Utredningen anför, att de nuvarande reglerna om användandet av ordinarie och extra avkastning i främsta rummet tillkommit för att säkerställa att skogskapitalet icke förslösades. Numera finnes garantier däremot redan i den allmänna skogsvårdslagen. Därtill komme att erfarenheten ej gäve någon anledning till farhågor för att delägarna skulle försumma att anslå medel till erforderliga skogsvårdsåtgärder. Det borde därför kunna med förtroende överlämnas åt dem att i fortsättningen själva besluta om dispositionen av avkastningen utan att därvid vara bundna av detaljerade före-

skrifter. I enlighet härmed borde jämväl i fråga om allmänningssskog gälla, att rätten att besluta om användning eller fondering av avkastningen skulle tillkomma delägarna. I lagtexten borde vidare blott upptagas ett allmänt stadgande att avkastning i första hand skulle användas till häradsallmänningsens eller allmänningssskogens behöriga vård och förvaltning. I den mån ytterligare föreskrifter rörande avkastningen ansåges erforderliga borde sådana intagas i vederbörande reglemente. Utredningen ansåge sig kunna räkna med att dylika reglements-föreskrifter regelmässigt komme att meddelas samt att regleringen därvid komme att ske i huvudsaklig överensstämmelse med de nuvarande lagbestämmelserna. Därest i något fall delägarna ej skulle hava antagit några regler i ämnet finge behovet av dylika regler prövas av Kungl. Maj:t vid reglementets fastställande.

Även i denna del har länsjägmästaren Carlsen varit av skiljaktig mening samt ansett att i fråga om extra avkastning borde meddelas lagbestämmelser av i huvudsak samma innebörd som nu.

Remissvaren.

Förslaget att tillerkänna häradsallmänningsarnas och allmänningssskogarnas delägare större frihet i fråga om dispositionen av sådan inkomst som nu hänföres till ordinarie och extra avkastning har avstyrkts av *kammarkollegiet*, som anfört, att det vore av värde för allmänningsstyrelserna att i lagtexten ha ett visst stöd mot tillfälliga opinioner bland delägarna. Enligt kollegiets mening borde därför jämväl i de nya lagarna intagas grundläggande bestämmelser om avkastningens användning av i huvudsak samma innebörd som de nuvarande föreskrifterna i ämnet. I samma riktning har *länsstyrelsen i Kopparbergs län* uttalat sig. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har — under hänvisning till det särskilda yttrande av länsjägmästaren Carlsen som fogats vid utredningens betänkande — anfört att i lagtexten alltjämt borde upptagas föreskrifter om användningen av extra avkastning. Samma ståndpunkt har intagits av *länsstyrelserna i Södermanlands och Örebro län, skogs-vårdsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Örebro och Västmanlands län, 8 överjägmästare, Sveriges häradsallmänningsförbund och 17 allmänningsstyrelser*. Slutligen har *en ledamot av skogsstyrelsen* förklarat sig anse, att beträffande allmänningssskogarna i Norrland och Dalarna avkastningens användning borde regleras i lag enligt samma grunder som hittills.

Departementschefen.

»Beträffande användningen av avkastning ansluter jag mig i princip till utredningens ståndpunkt att det bör överlämnas åt delägarna att besluta därom utan att vara bundna av detaljerade lagbestämmelser. De erfarenheter som föreligga giva ej anledning att befara att en sådan frihet skulle komma att missbrukas. Det bör sålunda enligt min mening ej längre göras någon skillnad mellan ordinarie och extra avkastning. Ej heller synes det vara påkallat att särskilt omnämna det självklara förhållandet att avkast-

ning i första hand skall användas till att bestrida nödvändiga utgifter. För häradsallmänningarnas del bör det vara tillräckligt att angiva att avkastning må användas till utdelning åt delägarna eller till annat ändamål som är till gagn för dem. Beträffande allmänningsskogarna lär det däremot vara ofrånkomligt att mera detaljerade anvisningar lämnas i huvudsaklig överensstämmelse med nuvarande bestämmelser om ordinarie avkastning. Dessutom synes det lämpligt att i lagtexten föreskriva att närmare bestämmelser om avkastningens användning skola intagas i reglementet.»

B. Kapitalinkomst.

G ä l l a n d e r ä t t .

Med kapitalinkomst menas ersättning för mark som avyttras från allmänningen samt medel som tillfalla allmänningen i samband med expropriation eller annat dylikt inlösningsförfarande. Såväl beträffande *häradsallmänning* som beträffande *allmänningsskog i Norrland och Dalarna* gäller, att kapitalinkomst skall användas eller fonderas för grundförbättringar som äro ägnade att öka skogsproduktionen eller för inköp av mark för utvidgning av allmänningen eller för annat dylikt ändamål. För häradsallmänningens vidkommande skall användandet eller fonderingen ske i enlighet med närmare föreskrifter som på framställning av allmänningsstyrelsen meddelas av Kungl. Maj:t. Beträffande allmänningsskog gäller däremot, liksom vid beslut om användning av ordinarie eller extra avkastning, att beslutanderätten tillkommer länsstyrelsen. (Se 35 § lagen om häradsallmänningar samt 33 och 37 §§ lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.)

U t r e d n i n g e n .

Vad angår sådan inkomst som nu hänföres till kapitalinkomst anför utredningen att denna härledde sig från ingrepp i häradsallmänningen eller allmänningsskogen av bestående natur och därför borde användas till förvärv av mark för utvidgning av allmänningen eller allmänningsskogen eller till annat ändamål som vore till varaktigt gagn för denna. För att säkerställa detta borde det, liksom för närvarande, ankomma på myndighet att besluta om användningen. I överensstämmelse härmed föreslår utredningen att inkomst varom nu är fråga skall användas enligt föreskrifter som meddelas av länsstyrelsen efter framställning av allmänningsstyrelsen.

D e p a r t e m e n t s c h e f e n .

»Med avseende å kapitalinkomst innebär utredningens förslag allenast den ändringen att rätten att bestämma om användningen av dylik inkomst från häradsallmänning skall decentraliseras från Kungl. Maj:t till länsstyrelsen. Häremot har jag intet att erinra.»

C. Användningen av fond.

Gällande rätt.

Beträffande *häradsallmänning* gäller: Jämväl i fråga om användningen av fond ligger beslutanderätten i delägarnas händer. Vilja delägarna använda fonderad avkastning till annat ändamål än det, för vilket fonderingen ägt rum, blir dock beslut därom giltigt, endast om det biträtts av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, motsvarande minst två tredjedelar av allmänningens hela delaktighetstal. (Se 36 § lagen om häradsallmänningar.)

Vad angår *allmänningsskog i Norrland och Dalarna* omfattar länsstyrelsens beslutanderätt också användandet av fonderad avkastning. I reglementet må dock föreskrivas, att beslutanderätten helt eller i begränsad omfattning skall tillkomma delägarna. (Se 37 § lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.)

Utredningen.

Utredningen föreslår att för häradsallmänningarnas del skall bibehållas det nuvarande kravet på kvalificerad majoritet för beslut om att använda en fond till annat ändamål än det, varför fonden bildats. Med avseende å allmänningsskogarna föreslås enahanda bestämmelse med det tillägget att beslutet tillika skall godkännas av länsstyrelsen. Utredningen framhåller att med dess förslag garantier komme att finnas mot att en tillfällig majoritet använde en s. k. skogsmedelsfond för ett icke avsett syfte. Däremot bleve det möjligt att för det ursprungligen bestämda ändamålet använda hur stor del av fonden som helst. Detta kunde stundom vara till fördel, t. ex. om ett större belopp behövde tagas i anspråk för skogsförbättrande åtgärder. Det syntes därför icke lämpligt att bibehålla de nuvarande lagbestämmelserna om fortsatt giltighet av föreskrifter i äldre reglementen rörande fonders bevarande vid viss minimistorlek o. d. Om sådana föreskrifter alltjämt funnes behövlige borde de få sin plats i reglementena.

En av de till utredningen knutna sakkunniga, jägmästaren Ekman, har på nu ifrågavarande punkt varit av avvikande mening. Han har i särskilt yttrande framhållit att de skogsmedelsfonder, som redan före tillkomsten av 1938 års lag bildats av avkastning från besparingssskogarna i Kopparbergs och Gävleborgs län samt flertalet allmänningsskogar i Västerbotten och Norrbotten, i många fall uppginge till avsevärda belopp och ägde stor betydelse för såväl delägarna som befolkningen i övrigt. Ekman hyste därför starka betänkligheter mot att en tillfällig majoritet bland delägarna skulle kunna använda hela eller större delen av en sådan fond till ett av de ändamål för vilka fonden bildats, till förfång för de övriga syften fonden avsetts att främja. På grund av vad sålunda anförts ansåge Ekman att det alltjämt borde finnas en bestämmelse i lag om att nämnda föreskrifter fortfarande skulle gälla.

Remissyttrandena.

Förslaget att ur lagtexten utesluta de nuvarande bestämmelserna om fortsatt giltighet av äldre reglementsföreskrifter angående fonder har mött gensagor från åtskilliga håll. Sålunda har *skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län* anfört att skogsmedelsfonderna vore att anse som ett arv från gångna generationer och ej borde få skingras eller förbrukas av delägarna. För att vinna garanti för att de bevarades vore det nödvändigt med lagbestämmelser i ämnet. *Styrelserna för Arvidsjaurs allmänningsskog, Arjeplogs allmänningskog* och *nybyggarnas särskilda allmänning i Arjeplog* ha uttalat, att i lag borde föreskrivas att skogsmedelsfonderna ej finge nedbringas under vissa minimibelopp, och *17 andra allmänningstyrelser* ha yttrat, att de anslöte sig till den reservation till utredningens betänkande som i denna del avgivits av jägmästaren Ekman. Även *kammarkollegiet, en ledamot av skogsvårdsstyrelsen, domänstyrelsen, flertalet överjägmästare, länsstyrelserna i Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län samt skogsvårdsstyrelserna i Kopparbergs och Gävleborgs län* ha förklarat sig biträda nämnda reservation.

Vad i övrigt beträffar dispositionsrätten över fonder ha *länsstyrelserna i Västmanlands län och Jönköpings län* ifrågasatt om icke beslut att använda en fond för annat ändamål än det ursprungliga borde underställas länsstyrelsen även vid häradsallmänningsarna.

Departementschefen.

»Jag kan i huvudsak biträda vad utredningen föreslagit i fråga om dispositionen av fonder. Jag delar sålunda uppfattningen att i lagen om allmänningsskogar ej längre bör upptagas något stadgande om fortsatt giltighet av äldre reglementsföreskrifter rörande fonders bevarande vid viss minimistorlek o. d. Detta innebär emellertid icke att jag anser alla sådana föreskrifter böra upphävas utan endast att det nu bör ske en omprövning huruvida det alltjämt föreligger skäl att bibehålla dem. I den mån så finnes vara fallet böra de överflyttas till de nya reglementena. Likaså tillstyrker jag förslaget att det skall krävas två tredjedels majoritet för beslut om att använda en fond till annat ändamål än det, varför den bildats, samt att sådant beslut av delägare i allmänningsskog dessutom skall underställas länsstyrelsen för godkännande.» — — — »Jag finner det ej erforderligt att, på sätt två länsstyrelser ifrågasatt, fordra godkännande av länsstyrelsen även såvitt angår häradsallmänningsarnas fonder. Dessa äro i regel jämförelsevis små och ha icke på långt när samma betydelse som skogsmedelsfonderna vid allmänningskogarna.»

D. Utdelning in natura och understöd till förbättringsarbeten å jordbruk.

Utredningen.

I samband med frågan om dispositionsrätten över inkomster och fonder har utredningen upptagit ett par praktiska detaljspörsmål. Det ena av dessa

berör häradsallmanningarna. Utredningen anför att i vissa fall utdelning från häradsallmanning fortfarande delvis skedde in natura för att tillgodose delägarnas behov av gagnvirke. Därvid framställdes ej sällan krav från delägarna att erhålla virke av bättre kvalitet än som kunde anses motiverat med hänsyn till den avsedda användningen. Detta innebure uppenbarligen ett slöseri med virke, och i reglementena för häradsallmanningarna borde därför intagas föreskrift att, om utdelning lämnades i form av husbehovsvirke, detta virkes kvalitet skulle avpassas efter det ändamål vartill virket skulle begagnas. Den andra av de båda detaljfrågorna angår avkastningen från allmanningsskogarna. Sådan avkastning må, såsom redan nämnts, användas bl. a. för att främja jordbruket inom det område, för vars jordägare skogen blivit avsatt. Ibland sker detta på så sätt, att kontanta bidrag lämnas jordägare till uppförande eller iståndsättande av ekonomibyggnader eller till andra förbättringsåtgärder på brukningsdelen. Utredningen framhåller att det tydligen vore angeläget att sådant bidrag icke utbetalades, därest fara vore för handen att vederbörande fastighet kunde komma att tagas i anspråk för rationaliseringsändamål eller att jordbruket å fastigheten kunde komma att nedläggas. I reglementena borde därför stadgas skyldighet för allmänningsstyrelsen att, innan understöd lämnades till upprustning eller annan förbättring av fastighet, hos lantbruksnämnden efterhöra, huruvida den kunde beräknas komma att bestå såsom självständigt jordbruk.

Reglerna om allmänningsstämma, allmänningsstyrelse och andra förvaltningsorgan m. m.

Gällande rätt.

Beträffande *häradsallmanning* gäller: Förvaltningen av häradsallmanning skall handhavas av en allmänningsstyrelse, som utses av delägarna på s. k. allmänningsstämma. Av allmänningsstyrelsens ledamöter skall flertalet vara delägare i allmanningen. I vissa viktigare frågor är avgörandet förbehållet allmänningsstämman. På denna skall delägarnas beslutanderätt utövas genom distriktsombud, utsedda på särskilda delägarstämmor i de olika kommunerna inom häradet. Vid val av distriktsombud äger varje delägare rösträtt i proportion till sitt delaktighetsbelopp, dock med den begränsningen att ingen må rösta för mer än en tiondel av det delaktighetstal som är företrätt å delägarstämman. Distriktsombud äger på allmänningsstämma rösträtt för det delaktighetsbelopp, som sammanlagt tillkommer delägarna inom distriktet. Enskild delägare har dock möjlighet att själv eller genom ombud infinna sig vid allmänningsstämman och rösta för sitt delaktighetsbelopp, vilket i så fall avräknas från distriktsombudets röstetal. Ordinarie allmänningsstämma skall hållas en gång om året å tid som bestämmes i reglementet. Allmänningsstyrelsens förvaltning och räkenskaper skola granskas av minst två revisorer. En av dessa skall utses av länsstyrelsen och den eller de övriga av allmänningsstämman. I anslutning till vad sålunda

föreskrivits meddelas i lagen vissa grundläggande bestämmelser angående allmänningssstyrelsens och revisorerernas åligganden och befogenheter, utlyssande av allmännings- och delägarstämmor m. m. Dessa bestämmelser överensstämman i huvudsak med motsvarande stadganden i bolags- och föreningslagstiftningen. (Se 41—59 §§ lagen om häradsallmänningar.)

Beträffande *allmänningsskog* gäller: Förvaltningen av allmänningsskog skall handhavas av en allmänningssstyrelse, som utses av delägarna på allmänningssstämma. Beträffande vissa i lagen angivna allmänningsskogar må i reglementet bestämmas att en eller flera ledamöter av allmänningssstyrelsen skall utses av länsstyrelsen. Å allmänningssstämman utövas beslutanderätten omedelbart av delägarna. Någon motsvarighet till den vid häradsallmänningssstämma förekommande röstningen genom distriktsombud finnes sålunda icke. Varje delägare har rösträtt efter sitt delaktighetsbelopp, men ingen får rösta för mer än en tiondel av det å stämman företrädde delaktighetstalet eller den mindre del därav som kan vara bestämd i reglementet. Allmänningssstyrelsens befogenhet begränsas genom föreskrifter att vissa viktiga frågor skola avgöras av allmänningssstämma. Vidare kan i reglemente för allmänningsskog bestämmas, att inkomst som härflyter från skogen eller fond som bildats av sådan inkomst icke skall förvaltas av allmänningssstyrelsen utan av en särskild, på allmänningssstämma vald ekonominämnd eller, vad angår allmänningsskog i Västerbottens eller Norrbottens län, av sådan nämnd eller av myndighet. I reglemente må bestämmas att en ledamot av ekonominämnd skall utses av länsstyrelsen. Såväl beträffande ekonominämnd som allmänningssstyrelse gäller i princip, att de av delägarna valda ledamöterna skola vara delägare i allmänningsskogen. Allmänningssstyrelsens och ekonominämnds förvaltning och räkenskaper skola granskas av minst två revisorer, av vilka en skall utses av länsstyrelsen och den eller de övriga av allmänningssstämman. Utöver vad sålunda stadgats innehåller lagen vissa allmänt hållna regler om allmänningssstyrelsens och ekonominämnds sammansättning, om tid och plats för allmänningssstämma, om förvaltningsorganens och revisorerernas åligganden och befogenheter m. m. Beträffande tid för allmänningssstämma må här särskilt anmärkas att ordinarie stämman skall hållas minst en gång om året å tid som bestämmas i reglementet. (Se 8 § och 39—53 §§ lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.)

U t r e d n i n g e n.

Utredningen föreslår, att möjlighet skall beredas delägarna i allmänningsskog att i reglementet bestämma att deras beslutanderätt å allmänningssstämma skall utövas genom distriktsombud enligt samma metod som nu tillämpas beträffande häradsallmänningarna. Utredningen anför att det visat sig innebära vissa praktiska olägenheter att sådan möjlighet hittills saknats. Sådana delägare som vore bosatta på avlägset belägna orter hade ofta svårt att infinna sig vid allmänningssstämmorna, och följderna bleve att de närmast sammanträdesplatsen boende finge ett oproportionerligt stort in-

flytande på besluten. I den mån ordningen med distriktsombud komme till användning borde i reglementet intagas regler om distriktsombudens befogenheter och sättet för deras utseende i huvudsaklig överensstämmelse med vad därom för närvarande stadgades i lagen om häradsallmänningar.

I detta sammanhang må nämnas, att utredningen även beträffande häradsallmänningarna förutsätter att de närmare bestämmelserna om röstning genom distriktsombud skola upptagas i reglementena i stället för, som nu, i lagtexten.

Därjämte föreslår utredningen att den för allmänningsskogar nu gällande regeln, att arvode till ledamot av allmänningsstyrelse eller ekonominämd bestämmes av länsstyrelsen, skall upphävas.

Dessutom skola enligt utredningens förslag åtskilliga bestämmelser av administrativ natur utgå ur lagtexten och motsvarande frågor i stället behandlas i reglementena. I utredningens lagförslag saknas sålunda motsvarighet till nu gällande stadganden om antalet ledamöter i allmänningsstyrelse, om behörighetsvillkor för sådana ledamöter och ledamöter i ekonominämd, om styrelse- eller nämndledamots skiljande från uppdraget och förfarandet därest han avgår i förtid, om beslutförhet och omröstning i allmänningsstyrelse eller ekonominämd, om kallelse till allmänningsstämma och förfarandet därest allmänningsstyrelsen underlåter att utlysa dylik stämma, om ordinarie stämma och dennas uppgifter, om utlysande i vissa fall av extra stämma samt om val av stämмоordförande och upprättande av stämmoprotokoll.

Utredningen anför att olägenheter i flera avseenden följde av att nu ifrågavarande spörsmål för närvarande vore reglerade i själva lagarna. Därigenom bleve samtliga häradsallmänningar och allmänningsskogar bundna vid samma regler, och möjlighet saknades till anpassning efter de skilda förhållanden som kunde råda på olika platser. Härtill komme att — ehuru bestämmelserna innehållsmässigt ej hade civillags karaktär — ändring av desamma kunde ske endast efter lagrådets hörande och med riksdagens medverkan. För att undvika dessa nackdelar borde lagbestämmelserna ersättas med reglements föreskrifter. Tillräcklig garanti för att dessa bleve lämpligt utformade bereddes genom stadgandet att reglementena skulle granskas och fastställas av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang yttrar utredningen vidare, att reglementena i nu ifrågavarande hänseende syntes böra få i stort sett samma innehåll som de nuvarande lagarna. Bl. a. syntes i samtliga reglementen böra intagas föreskrift om att länsstyrelsen skulle utse en revisor och bestämma arvodet till honom. Även vad anginge förvaltningsorganens redovisningsskyldighet och därmed sammanhängande ämnen syntes reglementena böra utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu vore stadgat i lagarna.

Remissvaren.

De ändringsförslag utredningen framlagt med avseende å förvaltningen av häradsallmänningar och allmänningsskogar ha i allmänhet lämnats utan

erinran. Kammarkollegiet har dock uttalat tvekan om lämpligheten av att jämväl beträffande allmänningsskogarna införa möjlighet till röstning genom distriktsombud. Till de förvaltningsbestämmelser utredningen ansett böra utgå ur lagtexten hör, som förut nämnts, regeln att en revisor skall utses av länsstyrelsen, som ock har att bestämma arvudet till honom. Utredningen har förutsatt att motsvarande föreskrift skulle intagas i reglementena. Häremot ha länsstyrelserna i *Stockholms, Uppsala, Östergötlands och Västmanlands län* anmärkt att bestämmelsen vore av så stor vikt att den borde stå kvar i lagarna.

Departementschefen.

»Som utredningen anfört synes det kunna medföra vissa praktiska fördelar, om möjlighet öppnas för delägarna i allmänningsskog att genom föreskrift i reglementet bestämma att deras beslutanderätt å allmänningstämma skall utövas genom distriktsombud enligt samma metod som nu tillämpas vid häradsallmänningarna. Jag tillstyrker därför att förslaget därom genomföres.» — — — »Bestämmelsen att arvode till ledamot av allmänningsstyrelse eller ekonominämnd skall bestämmas av länsstyrelsen torde, såsom utredningen föreslagit, utan olägenhet kunna utgå. Det synes också lämpligt att åtskilliga detaljbestämmelser angående förvaltningsorganen och deras åligganden flyttas från lagarna till reglementena.» — — — »I vissa remissyttranden har påyrkats att det också, liksom nu, i lag skulle föreskrivas att en revisor skall utses av länsstyrelsen samt åtnjuta arvode enligt länsstyrelsens bestämmande. För min del anser jag detta obehövt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid fastställande av nya reglementen tillse att revisionen anordnas på ett tillfredsställande sätt.»

Motionerna.

I *motionerna I: 67 och II: 95* anföres i denna del, att det syntes lämpligt »att behålla nuvarande bestämmelse, enligt vilken ordinarie allmänningstämma skall hållas *minst* en gång om året».

I *motionerna I: 161 och II: 211* framhålles i förevarande avseende, att den hittillsvarande lydelsen av 35 § lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna borde bibehållas, eftersom delägare i dessa skogar alltjämt borde ha möjlighet att i reglementet få införd bestämmelse om mer än en ordinarie allmänningstämma årligen.

Uti *motionen II: 291* anföres: »Vissa bestämmelser beträffande förvaltningsorganen ha ansetts vara av sådan vikt att de alltjämt redovisats i lagtexten. Hit höra således bestämmelserna om ledamotskap i allmänningsstyrelse och ekonominämnd samt skyldighet för allmänningsstyrelse att avgiva förvaltningsberättelse m. m. Sålunda har i 7 § i förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna länsstyrelsen tillagts rätten att utse en eller flera ledamöter av allmänningsstyrelse och ekonominämnd, och av 22 § torde framgå att annan än delägare kan vara ledamot i allmänningsstyrelse eller ekonominämnd. Av propositionen framgå icke motiven

för frångående av gällande rätt, som föreskriver att styrelseledamot skall vara delägare i allmanningen. Dessa ändringar synas stå i strid med departementschefens eget uttalande i propositionen, där den mening uttalats att det utan olägenhet kunde överlåtas åt delägarna i allmänningssskogarna att själva sköta sina skogar.»

Förfarandet vid fastställande och ändring av reglemente.

Gällande rätt.

Beträffande *häradsallmanning* gäller: För varje häradsallmanning skall finnas ett reglemente, vari förvaltningsorganens uppgifter närmare regleras. — Förslag till reglemente upprättas av delägarna i allmanningen samt underställes Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse. Kungl. Maj:t prövar förslagets laglighet och dess ändamålsenlighet. Innan fastställelse meddelas, låter Kungl. Maj:t i ärendet höra vederbörande skogsvårdsstyrelse. — Ändring av fastställt reglemente kan medgivas av Kungl. Maj:t efter förslag av delägarna eller den minoritet av dem, som bestämmes i reglementet. Har minoritet väckt förslaget om ändring, skall allmänningsstämman beredas tillfälle att yttra sig över förslaget, innan detta slutligt prövas. Om prövning av ändringsförslag skall i övrigt gälla samma regler som beträffande fastställande av reglemente. (Se 9 och 40 §§ lagen om häradsallmanningar.)

Beträffande *allmänningssskogar* gäller: För varje allmänningssskog skall finnas ett reglemente. — Förslag till reglemente upprättas av delägarna i allmanningen. Förslaget insändes till länsstyrelsen, som, efter att ha hört skogsvårdsstyrelsen, med eget yttrande överlämnar förslaget till Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse. Kungl. Maj:t prövar förslagets laglighet och dess ändamålsenlighet. — Ändring av fastställt reglemente kan medgivas av Kungl. Maj:t efter förslag av länsstyrelsen, delägarna eller den minoritet av dem, som bestämmes i reglementet. Ha delägarna väckt förslaget om ändring, blir det vidare förfarandet detsamma som vid fastställande av reglemente. Har ändringsförslaget väckts av länsstyrelsen eller av minoritet, skall delägarna beredas tillfälle att yttra sig över förslaget, innan detta slutligt prövas. (Se 10 och 38 §§ lagen om allmänningssskogar i Norrland och Dalarna.)

Utredningen.

Utredningen har ansett, att det icke vore erforderligt att bibehålla stadgandet, att vid fastställelse av reglemente för allmänningssskog länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen skola höras. Ej heller borde enligt utredningen länsstyrelsen ha initiativrätt vad gällde ändring i sådant reglemente.

Remissvaren.

Från flera håll har ifrågasatts, om det verkligen vore lämpligt att slopa de nuvarande föreskrifterna om att länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen

skola yttra sig över förslag till reglemente för allmänningsskog samt om rätt för länsstyrelsen att hos Kungl. Maj:t väcka förslag till ändring i dylikt reglemente. *Kammarkollegiet, länsstyrelsen i Västerbottens län* samt *skogsvårdsstyrelsen* och *lantbruksnämnden i samma län* ha sålunda ansett att någon lagändring ej borde ske på denna punkt, och *länsstyrelsen i Kopparbergs län* har uttalat att länsstyrelsen alltjämt borde få yttra sig över reglementsförslag.

Å andra sidan ha *länsstyrelserna i Jönköpings* och *Älvsborgs län*, *skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län* och *lantbruksnämnden i Gävleborgs län* ifrågasatt, att befogenheten att fastställa reglementen för häradsallmänningar och allmänningsskogar skulle decentraliseras från Kungl. Maj:t till vederbörande länsstyrelse.

Lantbruksstyrelsen har ansett önskvärt att lantbruksnämnden hördes innan reglemente fastställdes. Samma önskemål har framställts av *lantbruksnämnden i Gävleborgs län*.

Departementschefen.

»Uppgiften att fastställa reglementen bör tillkomma Kungl. Maj:t. Med den ökade vikt reglementena avses skola få är det angeläget att fastställelseprövningen sker efter enhetliga principer. Någon skyldighet för Kungl. Maj:t att höra skogsvårdsstyrelsen eller lantbruksnämnden torde icke böra föreskrivas. Jag förutsätter att yttrande från dessa myndigheter ändock kommer att inhämtas i mån av behov. Däremot anser jag mig böra förorda bibehållande av regeln att förslag till reglemente för allmänningsskog skall granskas av länsstyrelsen innan det överlämnas till Kungl. Maj:t. Allmänningsskogarna äga, i viss motsats till häradsallmänningarna, betydelse ej blott för delägarna utan även för ortsbefolkningen i övrigt, och det är därför önskvärt att reglementena för dessa skogar utformas på ett sätt som tillgodoser jämväl de allmänna ortsintressena. Av samma skäl bör länsstyrelsen också bibehållas vid sin rätt att taga initiativ till ändring i dylikt reglemente.»

Motionerna.

I *motionerna I: 67 och II: 95* anføres i detta avseende bl. a.: »Kungl. Maj:t skall enligt förslaget — liksom för närvarande — pröva inte blott att förslaget överensstämmer med lag, utan också förslagets 'ändamålsenlighet'. Om förslaget inte finnes lagligt eller 'ändamålsenligt', skall Kungl. Maj:t kunna vidtaga de ändringar som anses påkallade. Detta innebär ju i praktiken att delägarnas självbestämmanderätt kan mer eller mindre fullständigt sättas ur kraft genom administrativa beslut. I fråga om allmänningsskogarna i Norrland och Dalarna är — och blir enligt propositionen — det administrativa inflytandet ännu mer framträdande. I propositionen föreslås nämligen ingen ändring i de gällande föreskrifterna att länsstyrelsen skall yttra sig, innan reglemente för sådan allmänningsskog fastställs, och att länsstyrelsen kan ta initiativ till ändring av redan fastställt reglemente.

Vederbörande utredningsman hade föreslagit att dessa föreskrifter skulle utgå.

För vår del kunna vi inte finna det behövt eller lämpligt att häradsallmänningsarnas och allmänningskogarnas delägare på detta sätt skola stå i beroende av den administrativa makten. I propositionen ifrågasättes ju ingen rubbning av principen att häradsallmänningsarna och allmänningskogarna inte äro allmän utan enskild egendom. Detta utesluter naturligtvis inte att vissa reglerande bestämmelser äro behövtliga, men därvidlag bör det vara fullt tillräckligt med vad som upptagits i lagförslagen. Det bör alltså enligt vår mening icke komma i fråga att delägarna genom beslut av Kungl. Maj:t skola kunna påtvingas reglementsbestämmelser, som strida mot deras egen vilja.» — — — »Visserligen torde det vara lämpligt att reglementena fastställas av Kungl. Maj:t, men prövningen bör vara begränsad till en kontroll av att förslaget överensstämmer med lag. Några ändringar för att åstadkomma 'större ändamålsenlighet' böra således inte få företagas. Än mindre bör länsstyrelsen få ta initiativ till dylika ändringar i ett redan fastställt reglemente. Bestämmelsen om sådan initiativrätt bör för övrigt utgå redan av den anledningen, att det inte finns något bärande skäl att behandla allmänningskogarna strängare än häradsallmänningsarna.»

I *motionerna I: 161 och II: 211* göra motionärerna gällande, att ordalydelsen i 40 och 41 §§ förslaget till lag om häradsallmänningar samt 39 och 40 §§ förslaget till lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna äventyrade den hittills gällande grundsatsen, att Kungl. Maj:ts befogenhet att ändra förslag till reglemente vore inskränkt till vad som föranleddes av prövningen av dels lagligheten och dels ändamålsenligheten av förslaget.

Vidare anföres i motionerna bl. a.: »De rättshistoriska linjer, efter vilka häradsallmänningsarna, å ena, och allmänningskogarna å andra sidan utvecklats, skola ej här beröras. Vare nog sagt, att de senares natur av enskild egendom aldrig, såsom fallet varit med häradsallmänningsarna, satts i fråga. Något skäl att behandla allmänningskogarna strängare än häradsallmänningsarna till förmån för intressen utanför delägarnas krets kan sålunda icke finnas. Det må härvid betonas, att delägarna i allmänningskogarna *frivilligt* antagit reglementen, som i övertvägande antalet fall tillgodosett även intressen inom orten utanför nämnda krets. Någon anledning befara, att vid nya reglementens tillkomst ett avsteg härifrån skulle ske, finnes förvisso inte. Med hänsyn härtill saknas fog för att åt länsstyrelsen bibehålla befogenhet att för tillvaratagande av sådana intressen väcka förslag om ändring i reglemente, helst som länsstyrelsen ju alltid skall avgiva eget yttrande över förslag till reglemente respektive ändring däri.»

Övergångsbestämmelserna.

Departementschefen har förordat att den nya lagstiftningen skall träda i kraft den 1 januari 1953, dock att redan dessförinnan förslag till reglemente i enlighet med den nya lagstiftningens bestämmelser finge upp-

göras och fastställas. Till statsrådsprotokollet den 2 februari 1951 anförde departementschefen såsom motivering för den av honom föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet, att delägarna i häradsallmanningarna och allmänningsskogarna borde få tid att anpassa reglementena till den nya lagstiftningen.

Motionerna.

I *motionerna I: 218 och II: 290* erinras om sistnämnda uttalande av departementschefen. Motionärerna yttra därefter: »När uttalandet gjordes, torde avsikten ha varit att framlägga förslaget för 1951 års vårriksdag. Då propositionen nu förelägges 1952 års riksdag, torde det vara nödvändigt att, om riksdagen godkänner lagförslaget, lagens ikraftträdande bestämmes till den 1 januari 1954. Enligt vad vi inhämtat från Sveriges häradsallmänningsförbund, anser detta det vara omöjligt att, om beslut sker vid vårriksdagen 1952, hinna få utarbetandet av nya reglementen slutfört och få dem fastställda av Kungl. Maj:t före den 1 januari 1953, varför ytterligare ett år bör få tagas i anspråk för detta arbete.»

Utskottet.

Genom propositionen framläggas förslag till nya lagar om häradsallmanningar och om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. I betydande avseenden överensstämman de föreslagna lagarna med gällande lagstiftning i dessa ämnen. Vissa av de nyheter, som innefattas i lagförslagen, beröra dock väsentliga förhållanden.

Den viktigaste förändringen i förhållande till äldre rätt torde vara, att i de föreslagna allmänningsslagarna icke upptagas några bestämmelser angående skötsel av i fråga varande skogsmarker. Exempelvis ha nuvarande föreskrifter om hushållningsplaner icke bibehållits. I stället föreslås att allmanningarna skola inordnas under den allmänna skogsvårdslagen. Detta föranleder viss i propositionen föreslagen ändring i 45 § skogsvårdslagen. Som motivering för nyheten i förevarande del har åberopats önskvärdheten av att skogsvårdslagen omfattar skogsvården å alla enskilda skogar i landet och att särslagstiftning sålunda undvikas. Det anföres, att med hänsyn till de garantier för en god skogsvård, som reglerna i skogsvårdslagen utgjorde, det icke vore erforderligt att därutöver genom särskilda lagföreskrifter ålägga delägarna i här avsedda allmanningar en skyldighet, som icke gällde för andra skogsägare. Dock borde hushållningsplaner även i fortsättningen upprättas för allmanningarna. Det vore emellertid tillräckligt, att föreskrifter därom intoges i reglementena. I ett hänseende skiljer sig departementschefen från utredningsmännen. Enligt utredningsmännens bedömning böra hushållningsplaner finnas vid samtliga allmanningar. Departementschefen har däremot ansett, att förhållandena någon gång kunna vara sådana att hushållningsplan kan undvaras.

Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen, att det efter tillkomsten av 1948 års skogsvårdslag icke kan vara påkallat med särbestämmelser i lag för värden av vissa skogar. I motionerna I: 218 och II: 290 samt för allmänningsskogs vidkommande i motionerna I: 304 och II: 402 yrkas att dylika särbestämmelser så till vida skulle bibehållas som att i respektive allmänningsslag alltjämt skulle finnas föreskrift om obligatorisk hushållningsplan. Utskottet kan ej ansluta sig till motionerna. Skogsvårdsföreskrifter böra över huvud icke förekomma i allmänningsslagarna. För övrigt skulle en lagbestämmelse om att allmänning skall skötas efter hushållningsplan behöva förtydligas genom ytterligare lagstadganden. Utskottet har emellertid fäst största avseende både vid utredningens yttrande, att hushållningsplan för närvarande syntes erforderlig för samtliga här avsedda allmänningar, och vid de under remissförfarandet uttalade meningarna av samma innebörd. I sistnämnda hänseende må särskilt erinras om att Sveriges häradsallmänningsförbund funnit det vara oeftergivligt, att föreskrifter om hushållningsplan komme att inflyta i samtliga reglementen. Utskottet vill helt biträda häradsallmänningsförbundets åsikt. Vid den prövning av förslag till reglemente, som närmare skall beröras här nedan, bör därför noggrant tillses, att reglementet innehåller vederbörliga stadganden om hushållningsplan.

I de båda lagförslagen har ej heller intagits någon motsvarighet till de gällande lagbestämmelserna, att hos allmänningsstyrelsen skall vara anställt ett biträde med högre skoglig utbildning. Av motiveringen framgår att man genom uteslutandet av dessa bestämmelser icke velat göra avkall å kravet, att sakkunskap skall anlitas vid förvaltningen av allmänningsskogarna. Förändringen vore i stället föranledd av att i vissa fall svårigheter mötte mot att anställa en skogsförvaltare med högre skoglig utbildning. Vid anställande av skogsförvaltare skulle därför även andra lösningar än de, som nu anvisades i lagtexten, kunna komma i fråga. Med hänsyn härtill borde erforderliga bestämmelser angående kompetenskraven för anställning som skogsförvaltare inflyta i reglementena. De synpunkter, som betingat den föreslagna förändringen i detta avseende, synas ha sitt berättigande. Utskottet har därför icke något att erinra mot förslaget i denna del men betonar vikten av att nödvändiga kompetenskrav upprätthållas.

Hittills har icke förelegat någon möjlighet att avlösa fastighets andel i allmänningen. Beträffande häradsallmänningarna vill propositionen nu medge rätt till sådan avlösning. Förutsättningarna för avlösning äro enligt förslaget, att den fastighet, vartill andelen hör, ej är taxerad såsom jordbruksfastighet. Enligt utredningen föreläge i vissa fall stort behov av avlösningmöjlighet. Utvecklingen hade nämligen medfört, att häradsallmänningarna, som vore avsedda att vara den jordbrukande befolkningen till gagn, i stundom betydande utsträckning kommit att tillhöra fastigheter, vilka förlorat karaktären av jordbruksfastighet.

Förslaget föranleder ingen erinran från utskottets sida. Ej heller vill utskottet göra någon invändning mot de i propositionen förordade normerna för bestämmandet av löseskilling vid avlösning. Dessa normer garantera icke i och för sig, att en avlösning ej länder inteckningshavare till förlust. Såsom lagrådet påpekat är det därför angeläget, att länsstyrelsen vid sin tillståndsprövning i avlösningssärenden noggrant undersöker, huruvida begärd avlösning skulle skada inteckningshavare, och för sådant fall icke tillåter att avlösning sker mot inteckningshavarens vilja.

I motionerna I:303 och II:396 samt II:407 framföras önskemål om att möjligheten till avlösning («inlösen») skulle stå öppen även för allmänningsskogarnas del. Samma önskan har uttalats av ett flertal remissinstanser. Även om det är riktigt, som departementschefen hävdar, att det är betydligt svårare att anordna ett avlösning förfarande vid allmänningsskog än vid häradsallmänning, motiverar, enligt utskottets mening, redan den starka uppslutningen kring förevarande krav att en närmare utredning sker om möjligheterna att anordna en avlösning vid allmänningsskogarna. Utskottet föreslår, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en dylik utredning. Vid utredningen skulle även i anledning av motionen II:407 kunna undersökas, huruvida skäl finnas för att andelar, som tillhöra fastigheter i annan socken än där allmänningen är belägen, skulle kunna få avlösas trots att de äro förenade med jordbruksfastigheter. I motionerna I:303 och II:396 möter tanken att delägare i allmänningsskog skulle generellt, även utan att i propositionen angivna villkor för avlösning föreligga, kunna få sina andelar avlösta eller att andelarna skulle kunna utbrytas. Konsekvent utförd skulle sistnämnda tanke leda till att allmänningarna skulle kunna fördelas mellan delägarna. I denna del kan utskottet icke ansluta sig till motionerna.

Propositionens förslag, att reglerna om avyttring av mark från allmänningsskog skola uppmjukas samt att vissa i lagtexten nu upptagna föreskrifter angående förfarandet i införlivningsärenden skola överflyttas till särskild kungörelse, biträdas av utskottet.

För närvarande är allmänningssdelägarnas frihet att förfoga över avkastningen från allmänningen begränsad på skilda sätt. Dels gäller såväl beträffande häradsallmänningar som i fråga om allmänningsskog, att lagen lämnar tämligen detaljerade anvisningar om hur avkastningen skall användas. Dels ankommer det, såvitt angår allmänningsskogarna, med visst undantag på länsstyrelsen att i enlighet med nämnda anvisningar träffa beslut om avkastningen i de enskilda fallen. Om användandet av avkastning från häradsallmänning ha däremot delägarna i sådan allmänning att själva besluta. I propositionen föreslås nu, att beslutanderätten skall tillkomma delägarna också vad angår avkastningen från allmänningsskog. Vidare vill propositionen för häradsallmänningarnas vidkommande ersätta de detaljerade lagföreskrifterna om avkastningens användande med en

allmän enkel regel om att avkastningen må användas för utdelning åt delägarna eller för annat ändamål som är till gagn för dessa. Närmare föreskrifter om avkastningens användning avses bli intagna i reglementena. Beträffande avkastningen från allmänningsskogarna har propositionen ansett det alltjämt vara behöfligt med vissa detaljerade anvisningar i lagen. Dessa skola enligt förslaget i stort sett motsvara nuvarande bestämmelser om s. k. ordinarie avkastning från allmänningsskog. Gällande lagföreskrifter om s. k. extra avkastning föreslås däremot skola utgå också i fråga om dessa allmänningar.

Utskottet hälsar förslagen i denna del med tillfredsställelse. Som särskilt betydelsefullt betraktar utskottet, att beslutanderätten beträffande allmänningsskogs avkastning överföres från länsstyrelsen till delägarna. Att såsom för närvarande vanligen är fallet delägarna i dessa allmänningar icke enligt lagstiftningen äga besluta rörande avkastningen ter sig icke tilltalande. Beslutanderättens överförande till delägarna i förening med avskaffandet av vissa detaljföreskrifter rörande avkastningens användande har framkallat farhågor för att tillräckliga medel ej komma att anslås till erforderlig skogsvård. Dylika farhågor synas icke motiverade. Som utredningen anmärkt, finnas numera i skogsvårdslagen garantier för att skogsvårdens krav bli tillgodosedda. Samma förhållande talar för att olägenheter icke skola följa av förslaget, att detaljanvisningarna i lag beträffande avkastning från häradsallmänning avskaffas. Såsom nämnts är för övrigt avsett, att reglementena skola upptaga erforderliga detaljföreskrifter rörande avkastningen. Av det anförda framgår att detta i all synnerhet blir nödvändigt beträffande häradsallmänningarna. I dessa reglements föreskrifter böra givetvis skogsvårdens medelsbehov bli tillbörligt beaktade.

Propositionens förslag rörande kapitalinkomst är av mindre räckvidd. Utskottet tillstyrker förslaget.

Även användningen av fonderade medel beröres av förslagen i propositionen. Beträffande rådgigheten över fonder, bildade av ordinarie eller extra avkastning, gäller för närvarande detsamma som rörande sagda avkastning. Beslutanderätten tillkommer alltså delägarna såvitt angår häradsallmänning, medan länsstyrelsen har att bestämma över fonderna vid allmänningsskog. Vilja delägarna i häradsallmänning använda fonderade medel till annat ändamål än det, för vilket fonderingen ägt rum, kräves dock att beslut härom träffas med kvalificerad majoritet. För vissa äldre fonder, bildade av inkomst från allmänningsskog, finnes en lagbestämmelse, att äldre föreskrifter rörande fondernas bevarande vid viss minimistorlek m. m. skola äga giltighet, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. Förslaget, att rätten att besluta över avkastning från allmänningsskog skall övergå från länsstyrelsen till delägarna, inbegriper också användningen av fond. För beslut, som innebär avvikelser från ursprunglig bestämmelse om dispositionen av fond, skall dock, liksom redan gäller i

fråga om häradsallmänningar, erfordras kvalificerad majoritet. Vidare skall beträffande allmänningsskog beslut av sistnämnda slag godkännas av länsstyrelsen. Omnämnda lagbestämmelse rörande vissa äldre fonder föreslås skola utgå i den nya lagen om allmänningsskogar. Skulle föreskrifter om minimistorlek m. m. för dylika fonder alltjämt vara behöfliga, böra enligt propositionen föreskrifterna få sin plats i reglementena.

Förslaget rörande fonderna, vilket förändrar gällande regler enbart i fråga om allmänningsskogarna, utvidgar också på detta område delägarnas förfoganderätt. Genom förslaget skulle även i förevarande avseende uppnås, att reglerna för häradsallmänning och för allmänningsskog överensstämma, dock med undantag för nyss angivna fall, då reglerna rörande allmänningsskog fordra länsstyrelses godkännande av visst beslut. Det lämpliga i en sådan överensstämmelse har utskottet redan betonat. Att länsstyrelses godkännande erfordras beträffande vissa beslut, som avse fonder vid allmänningsskog, men icke i fråga om motsvarande beslut avseende fonder vid häradsallmänning, har departementschefen motiverat med att allmänningsskogarnas fonder vore större och av helt annan betydelse än häradsallmänningarnas. Av samma skäl finner även utskottet det lämpligt med den föreslagna kontrollen från myndighets sida beträffande allmänningsskogarna. För häradsallmänningarnas del torde däremot icke finnas anledning att stadga motsvarande kontrollförfarande. Regler härom skulle skärpa gällande rätt och sålunda motverka propositionens allmänna syften rörande avkastningsbestämmelserna. Vad till sist gäller omförmälda äldre fonder synes propositionens förslag icke innebära saklig förändring av nuvarande rättsregler. Redan för närvarande äger Kungl. Maj:t förordna, att föreskrifterna om dessa äldre fonders bevarande vid viss minimistorlek och om fondernas uteslutande användning för visst ändamål icke längre skola äga giltighet.

Förslagen rörande utdelning in natura och rörande understöd till förbättringsarbeten å jordbruk föranleda ingen erinran från utskottets sida.

De nuvarande reglerna om allmänningssstämma, allmänningssstyrelse och andra förvaltande organ samt om revisorer m. m. vill propositionen förenkla. Åtskilliga bestämmelser av administrativ natur föreslås sålunda skola utgå ur lagtexten för att i stället intagas i reglementena. Av de föreslagna ändringarna i denna del må vidare nämnas den, att delägarna i allmänningsskog skola kunna bestämma, att deras beslutanderätt å allmänningssstämma skall utövas genom distriktsombud såsom redan gäller beträffande häradsallmänning. Ändringarna beröra i övrigt en rad förhållanden och äro delvis av redaktionell natur. Vissa av dessa mera oväsentliga ändringar ha kritiserats i ett par motioner.

Så må enligt gällande lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna i reglementet bestämmas att en ledamot av ekonominämnd skall utses av länsstyrelsen. I fråga om vissa i lagen angivna allmänningsskogar må regle-

mentet tillika föreskriva, att också en eller flera ledamöter av allmänningstyrelsen skola tillsättas av länsstyrelsen. Bestämmelserna ha i förslaget till lag om allmänningsskogar ersatts med en mera allmänt formulerad regel. Enligt denna må i reglementet bestämmas att en eller flera ledamöter av allmänningstyrelsen eller ekonominämnd skola utses av länsstyrelsen. I nuvarande lag om allmänningsskogar föreskrives ytterligare, att, med vissa undantag, av delägarna valda ledamöter av allmänningstyrelsen och ekonominämnd skola vara delägare i allmänningsskogen. Förslaget innehåller icke någon motsvarande föreskrift. I motionen II: 291 uttalas farhågor för att nämnda ändringar skulle inkräkta på allmänningssdelägarnas självbestämmanderätt. Detta har icke åsyftats med ändringarna i fråga. En av riktlinjerna för omarbetningen av allmänningsslagstiftningen har tvärtom varit att vidga delägarnas rätt att bestämma över allmänningarnas förvaltning. Jämväl förevarande ändringar torde ha tillkommit för att skapa större rörelsefrihet för delägarna. Att länsstyrelsen väljer en eller flera ledamöter i allmänningssstyrelse eller ekonominämnd kan av skilda anledningar vara till fördel för delägarna själva. Även möjligheten att till styrelseledamot välja annan än delägare kan ibland vara värdefull. Exempelvis kan härigenom till styrelsen knytas någon i allmänna uppdrag eller i skogsvård erfaren person, oaktat denne ej äger andel i allmänningen. Utskottet finner alltså ej anledning tillstyrka motionen men utgår från att icke i någondera av de frågor, motionen berör, reglemente skall kunna erhålla en utformning som står i strid med delägarnas önskan.

Ordinarie allmänningssstämma skall enligt lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna hållas minst en gång om året å tid som bestämmas i reglementet. I lagen om häradsallmänningar möter motsvarande bestämmelse med den skillnaden, att ordet »minst» ej förekommer i lagregeln. Propositionen har för båda lagarna valt den senare formuleringen. I motionerna I: 67 och II: 95 begäres, att ordet »minst» införas i båda lagarna i detta sammanhang. Motionerna I: 161 och II: 211 åter begränsa sina yrkanden i detta hänseende till att regeln i lagen om allmänningsskogar får behålla sin gällande lydelse. Utskottet finner, att den i propositionen förordade formuleringen är den ur lagteknisk synpunkt mest lämpliga. Både i gällande lagar och i lagförslagen återfinnas tvingande bestämmelser om vad som skall förekomma å ordinarie allmänningssstämma, exempelvis fråga om ansvarsfrihet åt styrelsen för förflutet förvaltningsår. Dessa bestämmelser stå icke i god överensstämmelse med en lagregel om att mer än en ordinarie allmänningssstämma kan hållas under ett och samma år. Föreligger behov av mer än en stämma per år kan extra stämma anordnas. Som lagförslagen äro utformade, möta icke hinder för att få sådan stämma utlyst. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet angivna motionsyrkanden.

Förfarandet vid fastställande av reglemente är enligt gällande rätt i betydande utsträckning detsamma för häradsallmänning

och allmänningsskog. Sålunda upprättas reglementsförslag av delägarna, varefter förslaget underställes Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse. Prövningen avser såväl förslagets laglighet som dess ändamålsenlighet. Innan fastställelse meddelas, skall yttrande inhämtas från vederbörande skogsvårdsstyrelse. Delägarna eller viss minoritet av dem äga föreslå ändring i reglementet. Även fråga om ändring prövas av Kungl. Maj:t. Vid sidan av dessa enhetliga regler gäller emellertid för allmänningsskog, att länsstyrelsen skall höras över reglementsförslag och att den kan taga initiativ till ändring av reglemente. I de nämnda bestämmelserna föreslår propositionen ej annan ändring än att lagföreskriften om skogsvårdsstyrelsens hörande avskaffas. Propositionen förutsätter, att yttrande från denna myndighet ändock kommer att infordras i mån av behov.

Mera vittgående ändringar i förevarande regler föreslås däremot i motioner. I motionerna I:67 och II: 95 yrkas *dels* beträffande båda slagen av allmänningar, att Kungl. Maj:ts prövning av förslag till reglemente inskränkes till frågan, huruvida förslaget överensstämmer med lag, och att Kungl. Maj:t endast skall få vidtaga härav betingade ändringar, *dels* beträffande allmänningsskog, att länsstyrelsens yttrande över reglementsförslag icke skall inhämtas, *dels ock* att i båda allmänningsslagarna samma förfarande föreskrives för ändring i reglemente som för reglementes tillkomst.

Motionärerna befara, att Kungl. Maj:ts befogenhet att pröva reglementes ändamålsenlighet skall begränsa delägarnas självbestämmanderätt och att länsstyrelsens hörande under fastställelseförfarandet skall verka i samma riktning. Förmodligen grundas motionärernas farhågor på reglementets föreslagna vidgade betydelse och myndigheternas därigenom ökade möjligheter att genom ändringar i reglementet ingripa i förvaltningen. Befogenheten att pröva reglementes ändamålsenlighet skänker givetvis Kungl. Maj:t vidsträckt möjligheter att påverka förvaltningen av allmänning. Ovan i detta utlåtande har utskottet i visst sammanhang betonat önskvärheten av att Kungl. Maj:t utnyttjar dessa möjligheter. Utskottet hänvisar härvidlag till vad det yttrat rörande hushållningsplan. Däremot vill utskottet i anslutning till den tankegång, för vilken i förevarande hänseende motionerna äro ett uttryck, som sin bestämda mening uttala, att Kungl. Maj:t icke bör använda sin rätt att ändra reglemente till att ingripa i delägarnas möjligheter att besluta om avkastningen. Mera väsentliga ingripanden i avkastningsföreskrifterna skulle för övrigt stå i direkt motsatsförhållande till propositionens avsikt att ge delägarna större frihet att själva bestämma om avkastningen. Vidare kan erinras om att för allmänningsskogarna, vilka motionärerna uppenbarligen främst ha i tankarna, själva lagen också i fortsättningen skall upptaga detaljanvisningar rörande avkastningens användning. Beträffande dessa skogar blir det därför endast små möjligheter att genom reglements- förändringar påverka dispositionen av avkastningen.

Någon annan åtgärd än ovanstående uttalande anser utskottet att motionerna icke böra föranleda i vad gäller frågan om inskränkning av Kungl. Maj:ts prövning av förslag till reglemente. Förslaget att länsstyrelsens ytt-

rande icke skall inhämtas vill utskottet avstyrka. Det är enligt utskottets åsikt icke lämpligt att utesluta den sakkunskap, länsstyrelsen äger, från möjlighet att göra sig gällande beträffande reglementsförslag.

Motionsförslaget, att förfarandet vid ändring av reglemente skall vara detsamma som vid reglementes fastställande, skulle beröva icke bara länsstyrelsen utan även en delägarminoritet rätten att föreslå ändring. Ägde Kungl. Maj:t icke pröva reglementes ändamålsenlighet, vore det givetvis följdriktigt, att en minoritet icke finge väcka förslag om reglementsändring. Motionsförslaget i fråga står alltså i direkt samband med motionärernas nyss behandlade yrkanden och avstyrkes följaktligen liksom dessa.

Även i motionerna I: 161 och II: 211 upptages frågan om länsstyrelsehs befattning med reglemente för allmänningsskog. Motionärerna yrka, att länsstyrelsen icke skall äga ta initiativ till ändring i reglemente. Av skäl, för vilka nyss redogjorts, anser sig utskottet ej kunna tillstyrka yrkandet. Tillika anmärka motionärerna på ordalydelsen av allmänningslagarnas stadganden om Kungl. Maj:ts prövnings- och ändringsrätt. Den i propositionen valda formuleringen att »Konungen prövar förslagets överensstämmelse med lag och dess ändamålsenlighet samt äger vidtaga de ändringar däri som må finnas påkallade» vilja motionärerna ändra därhän att »Konungen prövar förslagets överensstämmelse med lag och dess ändamålsenlighet samt äger vidtaga de ändringar däri som i *anledning härav* må finnas påkallade». Motionärerna synas mena, att propositionens formulering av lagregeln skulle tillåta Kungl. Maj:t att vidtaga reglementsändringar som icke föranleddes av vare sig laglighetsprövningen eller prövningen av ändamålsenligheten. Utskottet kan icke anse, att den föreslagna lagregeln skulle kunna tolkas i denna riktning, och avstyrker alltså även motionernas yrkande i nu förevarande hänseende.

Såsom tidpunkt för den nya lagstiftningens ikraftträdande föreslår propositionen den 1 januari 1953. I motionerna I: 218 och II: 290 hemställas, att ikraftträdandet framflyttas till den 1 januari 1954. Motionärerna åberopa ett uttalande av departementschefen till statsrådsprotokollet den 2 februari 1951, vari departementschefen såsom motivering för den av honom föreslagna tidpunkten anförde, att delägarna i allmänningsarna borde få tid att anpassa reglementena till den nya lagstiftningen. Motionärerna framhålla, att, när departementschefen gjorde sitt uttalande, hans avsikt torde ha varit att framlägga lagförslagen för 1951 års vårriksdag. Eftersom propositionen framlagts först under år 1952, är det enligt motionärerna nödvändigt, att ikraftträdandet bestämmes till den i motionerna föreslagna tiden. Utskottet finner i denna del motionärernas skäl vara bärande och vill därför tillstyrka, att övergångsbestämmelserna ändras på sätt förordas i motionerna.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen — måtte med bifall till motionerna I: 218 och II: 290 i vad de beröra övergångsbestämmelserna till lagförslagen ävensom med avslag å sagda motioner i övrigt liksom å motionerna I: 67 och II: 95, I: 161 och II: 211, II: 291, I: 304 och II: 402 samt II: 407 om vissa ändringar i sagda lagförslag för sin del antaga lagförslagen med de ändringarna att i övergångsbestämmelserna till samtliga tre lagförslag årtalet 1953 utbytes mot 1954;

B. att riksdagen ville i anledning av motionerna I: 303 och II: 396, i vad desamma avse önskemål om det i propositionen föreslagna avlösningsförfarandets tillämplighet jämväl å vissa allmänningsskogar, ävensom i anledning av motionen II: 407 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om möjligheterna att anordna avlösning även vid allmänningsskogarna; samt

C. att motionerna I: 303 och II: 396 i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1952.

På tredje lagutskottets vägnar:

AKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Holmbäck, Carl Eriksson, Nils A. Larsson, Lars Andersson*, Eskilsson, Ivar Nilzon, Grym och Boo;

från andra kammaren: herrar Stjärne, Ericsson i Sörsjön, Åhman, Jansson i Aspeboda, Jansson i Hällefors, Larsson i Karlstad, Persson i Appuna och Andersson i Ryggestad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.